

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

65
7 Ημισιμ 7
μα Λαοδουχικ

ΜΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

★ ΜΙΑΤ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ
ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ
ΜΑΡΙΑΣ ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗ
☆ ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΟΞΑ ☆
ΗΡΩΣ ΛΑΜΠΙΡΗ - ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ
Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ
ΑΝΤΗ ΠΕΡΝΑΡΗ (ΠΑΥΛΙΑΗ)
ΜΙΜΗ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΑΓΓΕΛΗ ΓΡΑΤΣΕΑ
ΚΑΡΜΙΝΑ ΧΙΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΑΛΑΝΗ
ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΟΥΓΙΟΥ
ΖΗΣΗ ΑΦΕΡΙΜ
ΑΠΟΣΤΟΛ. ΚΥΡΙΤΣΗ
ΑΝΤΩΝΗ ΝΙΝΟΥ
ΜΙΧ. ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΥ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΛΥΤΡΑ
ΑΝΤΩΝΗ ΒΩΤΤΗ

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1
ΕΤΟΣ Α' ΑΡΙΘ. 1
— 1970

ΑΦΟΥ ΕΚΛΕΙΣΕ ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ
ΜΙΑΝ 20ΕΤΙΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ ΤΟ ΠΟΛΥ-
ΤΙΜΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΤΟ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ
ΣΤΟΥΣ ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ "Ο ΚΡΙΚΟΣ",

Τὸ μοναδικὸ περιοδικὸ τοῦ εἴδους του γιὰ τοὺς
Ἀποδήμους

(Ἐκδότες: Γιάν. Χατζηπατέρας - Λευτέρης Γιάλουρος

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: 33 MAPESPURY ROAD, LONDON N. W. 2)

ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

«ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ»

(Βουκουρεστίου 25, τηλ. 615.196, ΑΘΗΝΑΙ)

ἡ καλλύτερη αἴθουσα προβολῆς ζωγραφικῆς μέσα
στὴν καρδιά τῆς Ἀθήνας, με πλούσιος τακτικῶν ἐπι-
σκεπτῶν, φωτισμὸ ιδεώδη καὶ ἀνέσεις.

★ Ἐκθετικὴ περίοδος: ἕνας μῆνας, με τὴν πιὸ φθηνὴ
τιμὴ.

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΝΕΑ: 1970, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ

25 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΕΝΑΣ κόσμος δλόκληρος ἀπὸ ἤρωας καὶ σοφοὺς.
ἕνας Γαλαξίας ἀπὸ πολεμιστῆδες τοῦ σπαθιοῦ καὶ
τῆς πέννας, ἕνας λαὸς ἀπὸ ποιητῆς καὶ τραγουδι-
δες, μανᾶδες ποὺ ἔθρεψαν μετὸ γάλα τῆς εὐει-
θερίας τὰ τέκνα των, ἡ ἐκκλησία μετὸς καταχονια-
σμένους καὶ κρημμένους ναοὺς τῆς, ἡ γέννησις τοῦ
Χριστοῦ καὶ τὸ Πάσχα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σω-
τήρος καὶ τοῦ Γένους, οἱ ξενιτεμένοι φιλοπάτριδες
καὶ οἱ ραγιαδες τοῦ δούλου Ἑλληνισμοῦ, οἱ διδά-
σκαλοι τοῦ Γένους, οἱ μάρτυρες τῶν Πατριαρχείων
καὶ Μητροπόλεων, — νὰ τί συμβολίζει ἡ ἱερὰ καὶ κα-
νάγια αὐτὴ ἡμέρα, Φῶς εὐχριστῆς πέμπτης Μαρτίου.
Τὸ αἷμα ἐχρίθη ποτάμι σὲ φαράγγια καὶ σὲ δρυ-
μοὺς, καὶ κοκίνισε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὶς θάλασσες.
Μέσα στὸ αἷμα αὐτὸ ἔπλεξε κατασπαραγμένη ἡ Ἑλ-
ληνικὴ ψυχὴ, γιὰ νὰ γνωρίσῃ τὸ θρίαμβο.
Ὡ Ἑλλάδα, Ἑλλάδα, γλυκεῖα μητέρα ἀνθρώπων
καὶ Θεῶν, καταδικασμένη πάντα καὶ πάντα νικήτρια!
Σλλάβα νικοῦσες μετὸ πνεῦμα καὶ Ἐλεύθερη πάλι,
μετὸ πνεῦμα! Ἡ ἀνδρεία, εἶναι καὶ αὐτὴ πνευ-
ματικὸ χάρισμα καὶ ὅταν δυνάστας, τυράννους πολε-
μοῦσες καὶ κατέβαλες. Ἀιθὼν ἡ ψυχὴ κελαῖδοῦσε
καὶ ὁ λόγος θριάμβευσε.

Ἄλλὰ τὰ δράματα τῆς μακραίωνος ζωῆς σου καὶ λί-
θους ἀκόμα ἐρράγισε, συνέθλιψε ψυχῆς καὶ καρδιῆς
κατακομμάτιασε, ὡς ἐμὲ τὸ τραγοῦδι τοῦ Ἑλληνι-
κοῦ λαοῦ νὰ συνταιριαστῆι τὸ ἔπος τοῦ Μπαύρον καὶ

ὁ Κανάρης τοῦ Οὐγκῶ. Πρὶν ἀπὸ αὐτοὺς, αἰῶνες
πολλοὺς πρὶν ἐπλημῶρισαν μετὸς τὴν δύσιν με-
γάλοι σοφοὶ τῆς Ἀνατολῆς, διδάσκαλοι τῶν Ἑλλη-
νικῶν γραμμάτων, τῆς ἐκκλησίας πάνσοφοι κήρυκες
πρὶν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ σὺν αὐτοῖς μεγάλοι καλλιτέ-
χνης, ἀθάνατοι αἰωνίας μνήμης ἐπιφωτισμένοι ἐνὸς
Γκρέκο!

Καὶ πρὶν τὸ μέγα Βυζάντιον, μετὸς τὴν ἱστορίαν του,
οἱ Φράγκοι, καὶ στὸ τέλος ἡ Τουρκοκρατουμένη Ἑλ-
λάδα!

Αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος ἡ σάλπιγγα ἤχησε τὸ μέγα ξύ-
πνημα τῆς Ἐλευθερίας. Μετὸς τὴν χθεσινὴν μας ἱστο-
ρία, τὴν ἱστορία τῶν μεγάλων τῆς κατὰ ξηρὰν καὶ
θάλασσαν ἡρώων ἐπεσφραγίσθη τὸ ἱστορικὸν κα-
τόρθωμα — ἡ Ἐλεύθερη Ἑλλάδα τοῦ 21.

Ὁ ψάλτης τῆς, ὁ Σολωμὸς ὁ ποιητῆς τοῦ Ἑμνητῆ
τῆς τὸν ἐσφρηγίλατι τὴν ὥρα ποδὸ οἱ σπῆδες τοῦ Με-
σολογγιοῦ ποδὸ καιγότανε ἀπὸ τὴν δάδα τοῦ Καψά-
λη, ἔφτασαν ὡς τὰ μεσουράνια καὶ ποδὸ οἱ κρότοι
τῶν κανονιῶν ἐτάραξαν τὸ μωραμένον ἀέρα τοῦ πο-
λιάνθου νησιοῦ του:

Ἄπ' τὰ κόκκαλα θγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά...

Ν. Μαγαλιῆς

Δρόμοι του Λυκόφωτος

ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ

ΥΠΑΡΧΟΤΗ χώρες και πολιτείες, που κι αν δεν σταθείς να κутτάξεις το πρόσωπό τους μέσα στ' ολόγυμνο πρωινό φώς, της καθημερινής τους ζωής, προτρέπεται να διηγηθείς τις διασημικές εντυπώσεις που σου προξένησαν, όσο κι αν η γνωριμία σου μαζί τους δεν ήταν τίποτα περισσότερο από ένας βιαστικός χαιρετισμός.

Ίσως ή τέτοια ταξιδιωτική αφήγηση να μπορεί να λογαριαστεί, σαν τις απόπειρες αυτοκτονίας, απονενομημένη, δεν παύει ωστόσο να έχει κάτι το ιδιότυπο ίσως και κάτι το αθηνικό, αφού δεν θα ταυτίζεται αποκλειστικά στον χώρο τον οποίον επισκέπτεσαι, και περιδιαβάζεις, αλλά θα συνκραίνεται και προς μία γενικότερη σύνθεση αισθημάτων και αντιδράσεων, σύνθεση από καθωρισμένα και ακαθόριστα, από κοντινά και μακρινά, από δικά σου και δικά του, που όλα μαζί χαρμάνισμένα θ' αποτελέσουν το θέλημα που σου έδωσε αυτό το ταξίδι.

Ζούμε μία εποχή, που το παράτολμο δεν μοιάζει παραπεταμένο, κι οι τρόποι οι ασυνήθιστοι, διαδέχονται κι αυτοί έλκυστικές ιδιότητες. Αυτό τους τους τρόπους θα εμπιστευτώ κι εγώ, σ' αυτό το σημείωμα, για να καταγράψω μερικά απ' όσα συνάντησα, περνώντας βιαστικά πάνω από τη ρόδα τουριστικού λεωφορείου, μία μεγαλονοικοκυρά πολιτεία, την Κοπεγχάγη. Κι απ' το αντίκρουμά της, ν' αντιληφθώ με ποιές αποχρώσεις βάφονται και μεταλλάσσονται οι ώρες του βίου της. Και δεν θάχη καμιά σημασία αν σε μερικές υπερβάλω όπως κι αν παραλείψω πολλά απ' τα σημαντικά, ή καταγίνομαι σε άλλα επουσιώδη. Το κάθε τί μέσα στη ζωή υπάρχει για κείνο και για σένα, ανάλογα με την περίπτωση που το συναντάς και που πάντων ανάλογα με την ώρα της ψυχής

σου. Η ώρα της δικής μου ψυχής μ' έφεραν να επισκεφθώ την Κοπεγχάγη, σε στιγμές βαρείας προσωπικής μου κατάθλιψης, που στο ταξίδι αυτό, κατάφερα δίχως να το προσπαθήσω, να τήνω σφώζω πέρα, σαν όπως διώχνεις μία μαύρη κακή κρεατόμυγα που επιμένει να βομβίζει άπαιστα, γύρω στη μύτη σου. Ίσως αυτός να στέκει κι' ο λόγος που κάτι θέλω να γράψω γι' αυτή, την πόλη, που χωρίς να το ξέρει, με γλίτωσε από τη φυλακή του ατομικού μου πάθους. Και κατάλαβα με την ευκαιρία αυτή, ότι πραγματικά το ταξίδι είναι πράξη έλευθέριας, μιας έλευθέριας που δεν υπόσχεται τίποτα και που δεν παύεις να την ανακαλύπτεις.

Σπρωγμένη λοιπόν από την νοητική και ανεύθυνη παρόρμηση των αισθημάτων μου θα συρμιανίσω την Κοπεγχάγη, την Κοπεγχάγη, όχι όπως σφώνεται στέρεη, πάνω στα χτισμένα της πόδια, αλλά κατά πως την θάρκα για μένα μίαν ήλιόλουστη μέρα του Αυγούστου. Γενικά πρέπει να πω, πως ή γνωριμία του ταξιδιώτη με τις χώρες του βορρά, δεν μοιάζει σε τίποτα προς ό,τι έχει αποκομίσει από άλλες γεωγραφικές του συναντήσεις. Γιατί εδώ, σε τούτα τα μέρη, οι προλήψεις και οι διαστάσεις, λογαριάζονται λιγότερο με το στάδιο του δρόμου, και περισσότερο με το μίλι που ή φαντασία σου μπορεί να δρασκελίζει. Διασχίζοντας την ύπαιθρο, όπου και να περάσεις, υποβάλλεται μυστηριακά, πολιορκείται από άθεατες παρουσίες που τις υποψιάζεσαι να λικνίζουν σε κρημνές του δάσους, του βουνού, του νερού, και νοιώθεις να

σε τριγυρίζει κάποιο μυστικό, μπερδεμένο με ζωή και παραμύθι και που αυτό το μυστικό σου το ψιθυρίζει εμπιστευτικά ή φύση απ' της μεγάλης σιγής την απήλωτη γλώσσα της.

Έτσι πολλά παράξενα σε πέρνον από κοντά, γίνονται συντροφιά σου, δημιουργώντας ένα κλίμα ψευδαισθήσεων, όπου κάθε τί μπορεί να συμβή κι' όπου αυτό, έχει ήδη συμβεί.

Κι αυτά τ' ανάκατα, τ' ανάμικτα, να βλέπεις να τα περιχύνει, δειλή μαγεία από λάμπος του σούρουπου, του σούρουπου που διαρκεί απίθανα σε τούτες τις βορεινές χώρες, κι' εξακολουθεί να φέγγει, πεισματικά κρεμασμένο στο μεσοίχι της νύχτας, μιάς νύχτας που δεν έννοει να μαντρωθεί σε σκοτάδι. Κι όσο προχωρείς, κι όσο ανεβαίνεις σε ψηλότερες περιοχές τόσο το θράδυ αραιώνεται, τώρα το καλοκαίρι, λιγνύει, απλώνεται φύλλο του μπαλαβά και μόνο θράδυ δεν είναι. Ακόμα και στη μία, στις τρεις μετά τα μεσάνυχτα, μπορείς μέσ' την πλατεία της πόλης, να διαβάσεις δίχως ηλεκτρικό, έφημερίδα.

Προκειμένου λοιπόν να επισκεφθείς τη Δανία, τη Νορβηγία, τη Σουηδία, για να συλλάβεις την καθαντόγοιευτική τους μορφή, για να σε διαπεράσει ή θαλασσοπληγμένη μελαγχολία τους, και ν' αφηθείς να καθήσει σύννεφο στην καρδιά σου ή ποιητική έγκλωβιστική τους ανάσα, πρέπει να οδοπορήσεις προς αυτές από δρόμους βατούς, εκεί που σιωπηλά ανεξιχνίαστα πνεύματα ιστορούν δίχως φωνή το μυθιστόρημα της ζωής τους... Κι όποιος έχει αυτιά άνοιξει. "Ας τονώσουμε λοιπόν την άκοη μας, ν' αντιληφθούμε μερικά από τα γύρω ψιθυρίσματα, κι άς πλησιάσουμε το λιμάνι που με το φέγγυ-μυθό της γραμμής θα μάς μεταφέρει

στο βασίλειο της Δανίας. Με το που θα πατήσουμε το πόδι μας στη στεριά, θα πιστοποιήσουμε εθδής, ότι αυτό το σάπιο που θάρκε ο Σαίξπηρ να πλανάται εκεί, έχει από πολλού μεταμορφωθεί σε ύγεια, πολιτική, κοινωνική, οικονομική. Εκεί θα δείς το χρέος του κράτους προς το άτομο, να βρίσκεται σε ανώτατο επίπεδο πολιτισμού. Κάθε πολίτης που θα κατοικήσει, θα βρεί προστασία, βοήθεια, δίχως να θίγεται ή ανθρώπινη του αξιοπρέπεια. Το σύστημα των Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι το τελειότατο που υπάρχει. Άέρας άνεσως, κι' άρχοντιάς έρχεται και σε βρίσκει και σε χτυπά στο πρόσωπο. Απ' τα πρώτα ψαραδοχώρια που συναντάς, τις κομπούλες καταλαβαίνεις την νοικοκυροσύνη των κατοίκων, την καλαισθησία, την φροντίδα τους στην πράξη της ζωής. Όλα τα σπίτια έχουνε χτυπητά θαμμένα τα παντζούρια, τα μπαλκόνια, τις κορνίζες, ενώ ολάνθιστα τσαμπιά λουλουδιών κρέμονται στα περβάζια, στα κάγκελλα, στα πορτόφυλλα.

Ένα θριαμβικό χαλί από κατακίτρινα λουλούδια του άγρου, σε τέσσερα μίλια πλάτος και μίκρος, όσο παίρνει το μάτι σου, θριαμβική φανφάρα, συνοδεύει το λεωφορείο, ενώ στο βάθος ή Βαλτική θάλασσα, σκούρο μπλού-μπλάκ χυμένο μελάκι, ξαπλώνεται, τεμπέλικα, στον ορίζοντα. Θυμιονίες νεοκομμένου σανού ανακατεμένες με το άρωμα θαλάσσιας αύρας, μπουκάνει τα ρουθούνια σου και σε μπάζει σε μίαν ανάπαυση που μόνο το καλοκαίρι ξέρει να δίνει.

Τώρα σ' αυτό το Γκρόσεν Μπόργκεν πύλαι σταθμός των φέγγυ-μυθό, ένα άσπρο ξέξασπρο υπερωκεάνειο άνυπομονεί να σε περάσει στη Δανία. Το εστιατόριο καλοβαλμένο, φωνάζει από μοναχό του για το πλούτος και το νοικοκυριό του τόπου. Λινά χιονάτα, κροστιά τραπεζομάντηλα, άσημνια θαρεία μαχαιροπήρονα, πιαιτικά από διαλεχτή πορσελίνη, κρύσταλλα πολυτελέστατα, και άχνιστά, και κρύα, και κάθε λογής φαγητά. Τίποτε το χοντροκομμένο, το βαπορισίο. Έχεις την έντύπωση

πως βρίσκεσαι σε σαλόνι κομποπολιτικού μεγάλου ξενοδοχείου. Τελωνειακές διατυπώσεις άνυπαρκτες. Με κλειστά μάτια πατούνε μία σφραγίδα και μπαίνεις στο πλατσομούριζο υπερωμότερο καράβι και μπαίνουμε μαζί σου ολάκερα τραίνα, αυτοκίνητα, λεωφορεία, ποδήλατα που επιβιβάζονται όλα μαζί συγχρόνως με τάξη, σε λίγα λεπτά.

Έκατοσταριές επιβάτες ξετραχηλισμένοι, ξεμηνίωτοι λιάζονται στην πρόρα κάτω από έναν λαμπρό, σχεδόν μεσογειακό ήλιο. Σαλόνια, καπνιστήρια, από ξύλο κίτρινο άνοιχτό και ξύλο σκούρο διακοσμούνε θαυμαστά το έσωτερικό του βαπορισί. Όμως ή τραπεζαρία είναι το σημαντικότερο μέρος τούτου του πλεούμενου άνακτόρου. Ένα μακρόστενο δέκα μέτρα τραπέζι, κρατά σε στρατιωτική παράταξη άτελεύτες σειρές πιαιτέλες. Πιατέλες με γλώσσες καπνιστές, λουκάνικα, χοιρομέρια, σφράγια ψητά, κρέατα όλων των ειδών και ψάρι. Ψάρια παστά, θραστά από σολομό έως σαρόδελλα. Άσε πιάτα φρέσκα άφρωτά ψωμάκια, τα γάλατα, τις κρέμες, τις μαρμελάδες, τα βουτήματα, τους φορητούς φούρνους με τους κικφτούς μεζέδες, τα τυριά, τα κέικς, τα γλυκά. Κι έξω στο κατάστρωμα, κάτω από τον καταλάμποντα σαιφρείνο σθρανό, ένα πλήθος τεράστιοι κατάλευκοι γλάροι, με άνοιγμένες πελώριες φτερούγες, συνοδεύουνε το καράβι. Κι έρχονται κι άγγίζουμε τα μαλλιά σου, τους ώμους σου, άρπάζοντας με τα κίτρινα ράμφη τους μέσα από τις χούφτες σου, ό,τι λίκαινε να βαστάς σε λιχουδιά, μπισκότα, τσουρέκια, ψωμιά. Τρεις ώρες διάστηξεν ή παρέα μας, με την άνοιχτή θάλασσα, τα όρεκτικά, τους γλάρους που φτάνανε ως μες στην άγκαλιά μας, και ή Δανία στάθηκε μπροστά μας πρότυπη και καλλίτερη. Σε διάστημα λιγότερο από δέκα λεπτά όλο αυτό το κομψό από λεωφορεία, άμαξοστοιχίες, θαλίτσες, άνθρώπους, σκορπιστηκε ρόδι, να γνωρίσει τον τόπο.

Άπό τα πρώτα μόλις χιλιόμετρα ή χώρα φανερόνεται πεδι-

νή περιποιημένη. Δέντρα καρποφόρα, φυλλωσιές σιλινές φιγουράρον στο μεγάλο σαλόνι του πράσινου. Άγροί μπαλαβαδάτα χαραγμένοι, σάμπως με όμοιομορφο μέτρο, και σπίτια χαμηλόθωρα. Έδώ, το γνωστό σου κόκκινο τούβλο της γερμανικής ύπαιθρου κάνει όσο προχωρεί και περισσότερες ύποχωρήσεις στο ταμέντο, έντεινόντας τις αποκλίσεις, στις προστατευτικές κατεβαστές στέγες. Άδιατάραχτη γαλήνη άποπνέουν οι κάμποι, κι αν τους διακόπτουν δάση, τα πνεύματα που κοιμούνται σ' αυτά έχουνε τον ήρεμο ήπινο του δικαίου. Κατάδια άγελάδες άξαιόνουν την πραότητα στο μάγουλο της γής, κι αυτή ή ήρεμία θα έρωτοπορεύεται μαζί σου από δω και πέρα διαρκώς. Το λεωφορείο, μπαίνει τώρα σε γέφυρα 4 χιλιόμετρα μίκρος. Αυτή ή γέφυρα καθάλαει τη θάλασσα και σε αποβιβάζει στην άντικρυνη άκτή.

Μεσημέρι, Καλοκαίρι. Όλόξανθος ήλιος σούρνει χονσό πέπλο που τρέμει και γαλιζει στην άφρη του νερού. Η στεριά στην όποία έρχεται διαφέρει σε χαρακτήρα απ' ό,τι έχεις συναναστραφεί και γνωρίσει πρωτίτερα. Τα χωρικά σπίτια δεν δείχνουν να έχουνε βαθύτερους δεσμούς με το χώμα που πατούν. Είναι χθεσινά, σημερινά, Νοιώθεις πως αυτά τα ίδια δεν μπορεί να είναι ούτε προχθεσινά, ούτε αθρινά. Μοιάζουνε σάμπως σημενία προσωρινά. Δεν υπάρχει μέσα τους κείνο το κρυφό, που άνεβρίσκεται στα χτίσματα, των πόλεων, το αυτόχθονο, το έξω από άνθρώπους, αυτό που το έξουσιάζει ή λάμια τύχη, ταυτισμένη στην τυφή μοίρα του λαού που κατοικεί. Έτσι ό τόπος δείχνεται καλονάγαθος νοικοκίρης, που έχει έγνοια το ψωμί του σπιτιού του, την προκοπή της φαμίλιας του, προάγοντας το χτές σε καλλίτερο σήμερα.

Άν έσο ό ταξιδιώτης από διαισθητική διάθεση ύποψιάζεσαι κάτι το σκυθραπό, αυτό θα το άντιληφθείς στα όρεινά, από τις σκού-

ρες βαφές των δέντρων, που ψηλότερα στο μπόι, ἀνεβάζουν μακρὰ, πίσω από τον όρίζοντα, και παίρνουνε χαμπάρι από τις πληγές που κρύβουνε τὰ κακορέμματα, τὰ γκρεμοτόπια, τ' ἀπάνθρωπα χάρη. Κι αυτή ή συμπόνια τους ἀνεβαίνει στα φυλλομάγουλα, γιατί δείχνουνε σουζα πολύ, και θαλάντωμένα.

Ό αυτοκινητόδρομος που σέ φέρνει στα φυλλομάγουλα, γιατί δεύτερη χάρη να θαδίζει δίπλα στην θάλασσα. "Αν και ή είσοδος στην πολιτεία την φανερώνει από την πρώτη ματιά, πόλη διομηχανική, με το πλήθος τις ξιφονικήμενες καμινάδες, τὰ έργοστάσια, ή έντύπωση που δ'έχεται εθδής κατάσκηθα, καθώς θα προχωρήσεις προς την καρδιά της, είναι επίδραση ψυχολογική. Δέν έχει το φαναχτερό ύφος πρωτεύουσας. Έχει μιάν ύπουλη μετροφοροσύνη, που μπορεί να κρύβει, έπαρση. Μεγάλη κυρία της επαρχίας, άρχοντοκρατημένη που τήνε κατοικούνε 700.000 ψυχές και άλλα τόσα ποδήλατα. Μέτρια στον οικοδομικό άνόστημα, συνήθίζει το κόκκινο άνοιχτό τυβλο για φορεσιά, που την σηκώνει άπάνω της με μεσαιωνική αξιοπρέπεια. Από γενική άποψη κοιταγμένη δείχνεται χτιομένη με καλοζυγιασμένο οικοδομικό γούστο, με όμοιόμορφα κτίρια πανομοιότυπα στις πόρτες και τὰ παράθυρα, με κονιότατες καμινάδες στις στέγες. Το αίσθημα της άνάμνησης και της άφαντης παρουσίας κάποιων φαντασμάτων, το νοιώθει όσο έπίμονα να σέ παρακολουθεί μέσα στους δρόμους, αυτούς τους δρόμους που όταν τους περπατάς δέν σου δίνουν την έντύπωση θπαιθρου, άλλα κλειστού έσωτερικού χώρου. Λίκο βασιλιάδων ή Δανία, στην διαμόρφωση της πρωτεύουσάς της δέν ξεφεύγει την φεοδαρχική της καταγωγή. Το γεγονός αυτό είναι τόσο έντονο, που θροναίζει μόνιμα στο βλέμμα σου και σ' άναγκάζει ν' άγναντεύεις μέσα από τὰ τωρινά, άλλα πράγματα, πράγματα που νιχοπατούνε σέ άνύπαρκτους χώρους, και που φιλαφούνε μέσα στο χρόνο καταχωμένες της Ιστορίας έποχές. "Ετσι νοιώθει πώς έτου-

τη ή πολιτεία δέν καταστρέφει στην καρδιά της το παρελθόν, παρά συγχωνεύει μαζί του, πλουτίζει το παρόν και κατοχυρώνεται άπ' αυτό στο μέλλον. Στριανίζοντας την πόλη, έχεις την έντύπωση πώς βρίσκεις σε σκηνηκό θεάτρον, όπου άπ' την κοιλία του δρόμου, θα πεταχτεί άξαφνα ό χλωμός πρίγκιπας του σαιξπηρικού δραματολογίου για να μονομαχήσει και να ξεπλώσει νεκρό κάποιο όραμα του σαλεμένου του κόσμου. Έσωτερικού, λοιπόν, ρυθμού είνε πολιτεία, άλλα και επαρχία, σ' δη την παντοδύναμη της έξαρση, κινθρημένη με δημοκρατική έξουσία που τηρείται άπολυταρχικά. Μοιάζει ακόμα και φάκελλος σφραγισμένος με άκριβό οικόσημο, που τότε λαβαίνεις και που χωρίς να γνωρίζεις το περιεχόμενο είσαι σίγουρος για την άριστοκρατικότητα του άποστολέα. Άλλά είναι και πόλη των άντιθέσεων και κάποτε του φθινογούστου στη ρουτίνα των συνηθειών της. Άδυναμία της στέκεται το Τίβολι, κέντρο διασκεδάσεων τύπου Λούνα Πάρκ, που διακόπτει θάναυσα και κοινότυπα τον άέρα της παλιής της άρχοντιάς. Έκει στριμύχωνται 21 έστιατόρια, παιχνίδια, σκοποβολές, ρουλέτες, μαντεία, αίωρήσεις που σου κόβεται ή άναπνοή, καθρέφτες παραμορφωτικοί, τραίνα, τραίνακια, καταπληκτικά πυροτεχνήματα, πύραυλοι με έκτοξεύσεις, για κάθε περίεργο που θάθελε να δοκιμάσει τον ύλγγο της μελλοντικής συγκαιωνίας, και λαβύρινθοι και κολάσεις και μύρια όσα τερτίπια, και μηχανήματα της παραζάλης, άραδιασμένα προκλητικά να σέ ξεκουφαίνουν με μεγάφωνα να τὰ έπισκεφθής. Και βλέπεις να συνωστίζονται κατά χιλιάδες ό ντόπιος και ό ξένος πληθυσμός. Και τον άνακαλύπτεις να ρέει περιφερειακά και ν' ακούγεται ζοζιουνίζοντας σαν γιγαντιαία βομβοσηγή. Το Τίβολι είναι το μέγα έθνικό γλέντι για μικρούς και μεγάλους, επειδή οι μεγάλοι έχοννε τόσον πολύ άνάγκη χαράς, όσην άκριβώς μπορεί ένα τίβολι να προσφέρει στους μικρούς. Η κοσμοπλημμύρα που το κατακλύζει φανερώνει ένα πλη-

θυσμό ροδοκόκκινο, καλοταϊσμένο, άσκημένο στα σπόρ, παραδομένο στις συνθήκες της προόδου και της άσφαλείας, άλλα άποκαμμένο από την έσωτερική σύνθεση των άπαιτήσεων της πόλης αυτής, που σιωπηλή, συγκρατημένη, έχει μπήξει τὰ νύχια της στο κρέας των παραδόσεων της γενιάς της, γενιάς ίπποτικής κι από καταβολής βασιλοκρατημένης. Η άντινομία άνάμεσα στο έμφνηχο και στο άπρηχο όλικό της Κοπεγχάγης ήτανε για μένα χτυπητή. Έμοιαζε ή πόλη πελώριο σκηνηκό θεάτρον, που έξακολουθούσε να μένει στημένο, για ένα έργο που είχαν ήδη κατεβάσει την αλλαία, και που ό θίασος ξεβαμμένος ξαλλαγμένος από τὰ ρούχα της παράστασης κυκλοφορούσε άζομη στο μπαλοσάνιδο και που έού ό θεατής ταξιδιώτης, έξακολουθούσε να παρακολουθεί την παράσταση που εκείνος είχε προ πολλού έγκαταλείψει. "Ετσι για σένα ό τραγικός Άμλετ του κόσμου, στη σκηνη έτούτη θα έξακολουθεί αιωνίως να παίζει τον ρόλο του άνθρώπου. Άπό δω, θα θέτει τὰ άγωνιώδη έρωτήματα στα όποια δέν πρόκειται να παίρνει άπόκριση. Άλλά θα τὰ θέτει, και αυτό είναι που έχει σημασία. Κι ή σκοτεινή καρδιά της πόλης θα κρατά για πάντα κλεισμένο το φάντασμα του, που κινήγα και κινήγιέται από έφιαλτικά όράματα. Τέτοια ή ρομαντική και άναχρονιστική άποψη της Κοπεγχάγης κι αυτή θα την άφορα, κι αυτή θα την παισιώνει να την δείχνει σχέδιο παληάς γκραβύρ. Ένώ άντίθετα την καθαντό διαβίωσή της θα την ύπηρετεί ή πιο συγχρονισμένη και πρακτική διάταξη μέσων πολιτισμού και θα βρίσκεται πάντα στα ίδια ύψηλά έπίπεδα άνέσεων, και έλευθερίας σαν αυτά που θροναίζον στα Σκανδιναβικά γειτονικά της βασίλεια. Λέγεται για την τιμιότητα των Δανών, και το βλέπεις γραμμένο με μεγάλα γραμμάτια σαν είδος διαφημίσεως έγχωρίας σπειαλιτέ, "πως άν χάσεις ένα χρυσό νόμισμα στην Άγορά της Κοπεγχάγης, και γυρίσεις ύστερα από δύο χρόνια, θα το βρείς στην ίδια θέση". Τώρα θα μπορούσες να παρατη-

ρήσεις πώς άν ή τιμιότητα δέν έχει το ταίρι της, ή καθαριότητα θα ύστερεί επικίνδυνα, γιατί σ' αυτήν την άγορά, για δύο χρόνια δέν θα είχαν σκουπίσει. Άλλά μίν κοντομπολεύουμε άσκοπα κι άς κοντοζυγούσαμε να ρίξουμε μιά ματιά στο ρυθμό της ζωής της. Είναι μ' έξυπνάδα και νοικοκυριστικό νού διενθετημένος. Η έργατική συνοικία φλαρεί δίπλα στον κεντρικότρο δρόμο, αυτόν που άντικρίζει το Δημαρχείο καταπρόσωπο. Τριγύρω τὰ μεγάλα έστιατόρια, τὰ θεάτρα. οι κινηματογράφοι. Τὰ καμπαρέ πολυτελείας, το Τίβολι. Κάπου εκεί σηκώνεται και ψηλοκιάζει τον σφρανό ένας πυργίσκος βαρόμετρο. "Όταν ό καιρός είναι καλός μιά κοπέλλα όλόχρονη βγαίνει με το ποδήλατό της. "Όταν ό καιρός είναι κακός, αυτή ή ίδια κοπέλλα, άντι για ποδήλατο κρατά άνοιχτή όμπρέλλα. Λίγο πιο πέρα σιναντάς θαυμάσια χίτρινα, τη Βουλή και άλλα κυβερνητικά μέγαλα έξαιρετικής άρχιτεκτονικής τέχνης που τάχε μαστορέψει ό ίδιος ό βασιλιάς Χριστιανός ό 4ος και χρονολογούνται από τὰ 1300. Σ' ένα από τὰ μέγαλα τυν κυβερνητικού συγκροτήματος τέσσερις ώραιό άνδρες με όδυνηρά πρόσωπα, κοσμοούν άνάγλυφα την μαμαρένια έξώθυρα. Πλάτη με πλάτη πάλι, μιά έκκλησια θάεται με το χριματιστήριο, κι άπέναντί τους τὰ μικρά παλιά για τὰ παιδιά της βασιλικής οικογενείας. Η Νομαρχία έχει κι αυτή γειτόνισσα, την κρεαταγορά. "Ολάκαιρο χειροργείο μ' άσταφτερά μαχαίρια, φαλλίδια νιστέρια μέσα σε ύπόστεγα γυάλινα. Μιά σπιθαμή πιο κάτω της άγοράς, βρίσκεται ό περιγυρος των άνακτόρων και μέσα κεί θαύμα κομψότητος, σηκώνεται το βασιλικό θεάτρο. Κεί πέρα βρίσκονται και τὰ μέγαλα των πρεσβειών. Μιά πλατεία σε σχήμα ωδείου άγκαλιάζει τ' άνάκτορα του βασιλιά. Κι' έδώ πάλι ή έκκλησία των άνακτόρων συνορεύει με την παραγορά και το στέκι των ναυτικών. "Ετσι ό βασιλιάς Κυριακή και γιορτή έκκλησιάζεται μαζί με τους καπεταναίους και τους κάθε λογής θαλασινούς. Ένα κανάλι που ύπάρχει στην πλατεία ξεκινά από

τ' άνάκτορα και βγαίνει στο λιμάνι. Είναι θαλάσσιος διάδρομος και χρησιμοποιεί για να πηγαινοφέρει του βασιλιά το βιός μαζί με μινύματα του κόσμου. Και το πλαισιώνουν σ' όλο το μακρος που βγαίνει στη θάλασσα δεξιά κι' άριστερά σπίατα. Ό δεξιάς όχτος του καναλιού αυτό, λογαριάζεται επικίνδυνος. με την πιο κακόφημη σιναικία όπου δέν είναι φρόνιμο να περνάει κανείς τη νύχτα μοναχός του. Τούτα τὰ στεκούμενα της ντροπής καλημερίζουν και καληνυχτίζουν, στον άντικρινό τους παράλληλο του καναλιού όχτο, άλλα άρχοντικά και μέγαλα έξαιρετικής άρχιτεκτονικής τέχνης του 1800. άνάμεσα στα όποια πρασινωπό ξεχωρίζει το σπίτι του παραμυθά Άντερσεν. Ατή ή πλευρά της Κοπεγχάγης κατέχει διεδόντικο θέλητρο. Είναι ή μοναδική πόλη στον κόσμο όπου το έμπόριο ξεφορτώνεται μπροστά στο παλάτι, όπου τὰ παληόσπιτα πρόσωπο με πρόσωπο άντικρίζονται με τ' άρχοντικά, όπου ή παραγορά χτυπά στο βασιλιά την πόρτα, κι ή εργατιά άναισταινεται μέσα στη φύτρα της φεοδαρχίας. Βλέπω ένα φορηγό καράβι με το μάγισλο πλαγιασμένο στο πρασίλο της βασιλικής είσοδου. Πόση γνώση ζωής, και πόση ποίηση είχαν αυτή ή είκόνα. Λίγο πιο πλάι ένα θαυμάσιο πάγκο κατεβαίνει ως τὰ κρσπεδα του λιμανιού και ποδοματιάζει την άνοιχτή θάλασσα με τὰ κατάλευκα έπιβατικά καράβια, τὰ καλύτερα, τις σειρές από γερανούς και κρεμαστά γιοφύρια, τὰ νταντελωτά σίδερα και το πλήθος των συνέργων που στρατολογημένα, άρπάζουν τὰ φορτώματα και ξεφορτώματα, όλα όσα κάνουν ένα λιμάνι περιζήτητο και πλοιοκρατημένο, ενώ στην άπέναντι πλευρά του λιμανιού, θουλιάζει μοναχικό, έρημο το μικρό νησί. Κινητές γέφυρες το συνδέουν με τη στεριά. Όνομάσθηκε μικρό άπ' τὰ φριμακερά χόρτα που φητρώνουν εκεί. Κι όλα έτούτα τὰ κοντινά και τ' άλαργινά, σ' αυτήν την μερηά τὰ συντροφείον παρτέρια μαργαρίτες, γεράνια κουρεμένα χαμηλά σαν ψαράδικες κόρες, γαλάζια κρινάκια και ομπλέγματα του

λοιδιών λογις λογις τώρα το καλοκαίρι, και μέσα σε τούτα τὰ ποιητικά και εθαίσθητα, το άγνοστο άγαλμα μιάς Νίκης, έπιδεικνύεται πάνω σε άγαρπη κολόνα. Είναι το σύμβολο μακροχρόνιου άγώνα άνάμεσα Δανών και Σουηδών για την ελεύθερη δίοδο ναυσιπλοίας για την όποιαν τον παληό καιρό πλήρωσαν βαρεία πορθημία οι Δανοί. Καμιά μεγαλοπρωτεύουσα δέν άκούτησε το έμπόριο τόσο πολύ κατάσφακα στο στήθος της δέν το κέντησε στα ρούχα της σαν κορώνα άριστοκρατικής καταγωγής. Το σπίτι του παραμυθά Άντερσεν, μέσα στο κανάλι, έχει πίσω του λαδοπράσινη σκεπτική λίμνη. Στην όχθη της, σκούρες μαλτέζικες πέτρες ίδια πλατύσκαλα, προχωρούν μπαίνοντας στη θάλασσα. Κι' όσο πάνε, μεταμορφώνονται σε γκριζόμαυρους μεγάλους βώλους που καταλήγγουν σε όγκολίθους. Πάνω στο μέγιστο από αυτά τὰ λιθάρια, γυαλιστερή, βρεμένη από την άρμύρα της θάλασσας κάθεται το άγαλμα της μικρής προούτιζινης σειρήνας της φαντασίας του Άντερσεν. Άτάραχη, μ' όποια φοροτούνα, μ' όποια μπουνύτα καρφώνει τὰ μεγάλα άνοιγμένα, μάτια της στο λιμάνι. Ό καλλιτέχνης που τη σμίλεψε στα 1912 είχε μοντέλο μιá χορεύτρια. Λένε πώς οι Άμερικανοί προσέφεραν στον γλίπτη πάρα πολλά χρήματα να τους πουλήσει μιá κόπια από αυτό το άριστοέργημα με εκείνος άρνήθηκε. Τούτη ή χαριτωμένη κοπέλλα, με τις ψαρένιες καταλήξεις, με την παρθενική της έκφραση, στημένη σ' έναν όρμαθό σκληρές μαλλιάρες πέτρες, που τις χτυπά το κύμα κι έχουνε το χνούδι της μούχλας για βελουδένιο κάλυμμα, δείχνει σαν κάτι άνύπαρκο να βαστά στα χέρια. Κάτι ίσως το χαμένο που μάταια προσμένει να της επιστραφεί. Και το βλέμμα της απείργαττα μελαγχολικό, άνενίζει μακριά πέρα και πίσω από φανερούς κι' από χαμένες θάλασσες. Κι ακούει, κι ακούς και σ' μαζί της τὰ θαλόρια να σφυρίζουν με θραχη φωνή, και βλέπει και βλέπεις και σ' τὰ πληγωμένα καράβια, τὰ σηκωμένα στις σκάρες

της δεξαμενής του ναυπηγείου, και παρακολουθεί και παρακολουθείς και σύ, το σύρε κι έλα από τα μύρια όσα σβέλα σκαριά που νύχτα μέρα πάνε κι έρχονται σε κοντινές κι άλαφρινές παραλίες, τα κότερα, τα βενζινοκίνητα της συγκοινωνίας, τις βάρκες, τα μονόξυλα κι ένα πλήθος από ντόπιους και ξένους, άλλους που δουλεύουν, άλλους που χαζεύουν ανέμελα.

Και όλοι αυτοί οι άνθρωποι οι τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους, βρίσκουν σ' αυτό το λιμάνι, εκείνο το κάτι το όποιο συνδέει όλους μαζί τους ανθρώπους και τους κάνει αδελφούς. Ίσως ετούτη τη σκέψη πού'ναι μάλλον συναίσθημα, μπορεί να τήνε προκαλεί ο Ισκιος του Άμλετ, που ο πύργος του ανεμοσκάζεται στο βάθος της θάλασσας φορτωμένους ομίχλη κι' αινιγματικά έρωτήματα.

Η Κοπεγχάγη εκτός από τη θάλασσα, ξεπλένεται και σε γλυκόνερα. Τρεις λίμνες με παχειά μπουρντούρα χλόης κι αινώνδια δένδρα της κρατούν φιλική παρέα, Οι έργατικές πολυκατοικίες έχουνε το ύφος Παλάς λουτροπόλεων. Στα μαλακόνα τους μπορείς να βλέπεις χαριτωμένες σε σχέδιο τέντες, όμπρέλες χρωματιστές, γλάστρες κι αναρριχώμενα. Τις κεντρικές άρτηρίες της πόλης αϊμοδοτούν μαγαζιά με πολύτιμα εκθέματα προπάντων άσημικών και πορσελάνης. Το μουσείο άνάκτορο Ρόζενμπεργκ, με παράδοξο έξεζητημένο διάκοσμο, άν και καλαίσθητο σε τεχνική έπεξεργασία, με λεπτότητα συνδυασμών, σε μερικές σκληρό με άπίθανα ύλικά, παρ' όλην την πολυτιμότητά του είναι επαρχιώτικα πολυκοστωμένο. Κεί μέσα ζει ένα δωματιάκι θιτρίνα, ντιμένο πατάκορφα στο κούσταλλο. Κρύσταλλο δουλεμένο σαν μπιρλιάντι που όμοιο του δεν άνευρίσκειται πουθενά, και στού όποιου τα μικροσκοπικά θεωρεία κάθονται καταστολισμένα πιάτα, ποτήρια, κανάτες, άραχνοφάπαντα έξαισία λεπτοεργημένα από χρυσό και παληό γυαλί. Μέσα σ' αυτό το μουσειακό άνάκτορο θα μου μείνη άξέχαστο, το έξωτικό πορτραίτο γυναίκας με χρώματα κρουστά, τραγανά ζωγραφισμένο πάνω σε ξύλο

πλισεδατό. Αυτή ή γυναίκα άν και άνήνητη σε προκαλούμε μέσα από τη γρίλια, ολοζώντανη και άξιολάτρευτη.

Σέ πολύ άπλο σχέδιασμα χάραξα το σκίτσο της Κοπεγχάγης όπως το σινεμάτησα στη μνήμη μου. Είναι σίγουρο πως λησμόνησα πολλά από τα χαρακτηριστικά της και δεν κατέγινε καθόλου με τα στολίδια της, τις πινακοθήρες, τα Μουσεία, τα έργα τέχνης, την πολιτική και κοινωνική διάρθρωση της πατρίδας τούτης του Άντερσεν και του Gergergat.

Την πρόσεξα περισσότερο από τα μοντά μελαγχολικά της χτίρια και από κάτι άλλο άπροσδιόριστο, κάτι που εκτεινόταν μακριά, πέρα από τις γκριζοπράσινες γλωρές στέγες της, κάτι που έκραζε μέσα στο Χίτες και σάλευε στην καρδιά της. Γι' αυτό ή Κοπεγχάγη θα συντηρεί άκόμα και σήμερα τις άσαρκες άναμνήσεις της, και θα την θυμάσαι πάντα με όνιστους πολυελαίους από καημούς κ' έποχές που πέρασαν, και που τίποτε δεν μπορεί να ξαναφέρει πίσω, το ζεστό στόμα της παληάς τραγικής της όμορφιάς.

ΜΑΡΙΑ ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Φθορά - Άφθαρσία

ΠΑΝΤΟΥ φθορά,
στην όμορφιά, στη νιότη,
σ' αγάλματα, σ' εικόνας, σε μνημεία,
για να δικαιολογηται το ξανάνοιωμα
—όσο μπορεί να γίνεται—
της ψεύτικης έφήμερης ζωής
και κάθε χρυσομένου μεγαλείου.

Μόνον άκμαίες,
παραμένουν άγγιχτες,
άπό το πέρασμα του Χρόνου,
ή Ποίηση και ή Μουσική
συντροφεμένες άπ' τ' άστείρευτο
μελωδικό, τραγούδι
σαν Ύμνος στην Αϊωνιότητα.

Άρετες

ΦΥΣΟΥΝ Όκεανοί στα στήθια σου
κι έχει ή ματιά σου του πελάγου την όρμη
Μ' όλύμπιαν ένατένιση
τα σύννεφα του όνείρου ξεπερνάς
κι όμως ό πόθος σου είνε πάναγνος,
ή προσμονή καρδιάς άμόλευτης,
γιατ' είσαι γεννημένη
σε καλό άστερισμό
κι έχεις Θρησκεία την Άγάπη.

(Άλεξάνδρεια)

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

ΕΚΛΕΙΔΩΝΩ συρτάρια και πετάω τα κλειδιά
και σκορπώ στον άέρα ένα πλήθος χαρτιά
που γραφήκαν με μόχθο και πολλή προσοχή
κι' άλλα τόσα ξενύχτια, χρόνια τώρα πολλά,
να μην πιάνουν τον τόπο μια και φεύγω από δω
κι' όποιος θάρρη να τάβρη παστροικά κι' άδειανά.

Ό καιρός δεν μου φτάνει, λιγοστεύει πολύ,
κι' όσα διόρθωμα θέλουν θ' άπομεινουν εκεί,
κι' όσα φτάσαν στη μέση δεν θα πάνε μπροστά,
και γι' άρχίνισμα τόσων που προσμένουν σειρά,
ούτε λόγος να γίνη — Θλιβερό, θλιβερό,
όταν μάλιστα είναι για όποιον τούταν ζωή
τόνα πριν να τελειώση' ένα νέο ν' άρχινά.

II

Η αυλαία κατεβαίνει κι' ό ήθοποιός καρτερά
παλαμάκια ν' άκούση για να βγή στη σκηνή
με μια ύπόκλιση αγάπης στο σεβάσμιο κοινό,
Μα κανείς μεσ' στη σάλα και τα φώτα σβυστά,
Μοναξιά και σκοτάδι και σιωπή και σιωπή,
κι' ή παράσταση άς ήταν ή άπ' όλες στερνή.

Τό δεστιάριο άς μείνη άφου λίγχι ή τουρνέ,
τα βαπόρι σφυρίζει όσο παίρνει βραχνά
καρτερώντας στο μώλο σε βαθιά σκοτεινιά,
κι' οι έπιβάτες σιμώνουν σιωπηλοί και σκυφτοί
Με τα χέρια στις τσέπες, το γιακά σηκωτό.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ

ΝΑ ΜΕΤΡΑΣ και να θλίβεσαι. Να πιάνεις το μέτρομα από την άρχή ξανά και ξανά. Να σταματάς πάντα εκεί που τελειώνουν τα δάχτυλα, του ενός χερσιού. Και τούτος ό άσημαντος άριθμός να παίρνει άπίθανες διαστάσεις σαν τότε ταυτίσεις με τα πρόσωπα.

Ό γέρος κάνει το μέτρομα. Κάθεται στη μεγάλη πολυθρόνα, αντίκρυ στο παράθυρο, με τα πόδια τυλιγμένα στην κουβέρτα. Άπό τον καιρό που του 'ρθε κείνη ή δεύτερη προσβολή δεν μπορεί πια να σηκωθεί δίχως βοήθεια. Κάθεται στην πολυθρόνα του και λογαριάζει, με τα δάχτυλα μετρά σαν τα παιδιά. Πότε με το δεξι χέρι, πότε με τ' άριστερο. Σταματά πάντα εκεί, στο τέμα των δαχτύλων του ενός χερσιού. Καμμιά φορά γυρεύει να προχωρήσει. Τότε τα δάχτυλα αλλάζουν πρόσωπο και συνεχίζονται πέρα από τό' να χέρι. Μα ό γέρος σταματά πάντα πριν φτάσει στο τέλος. Άναστενάζει. Και πιάνει πάλι το μέτρομα από την άρχή. Πότε με το δεξι χέρι, πότε με τ' άριστερό.

Άπό μακριά άκούγεται το βογγητό της θάλασσας. Αυτός δεν τη βλέπει. Το δωμάτιό του είναι στο έσωτερικό της πολυκατοικίας, μιάς από τις πολλές

Δέν κρατάνε βαλίτσα κι' εισιτήριο κανείς,
τό ταξίδι τους είναι «προσφορά εύγενής».

III

Όσο ζούσες δεν είχες τον καιρό να σκεφθής
πως στον κόσμο που ήρθες, ό σκοπός να χαρής
σαν τη γάτα ή το σκύλο, τις χαρές της ζωής,
τα λουλούδια, τον ήλιο και της γής την τροφή,
και τον έρωτα πλέρια, δίχως άπ' αυτά,
πιό πολλά να γυρέψης, του άλλου να όρεχτής
γιατι τότες τα χάνεις πριν καλά τα γευτής.

Όσο ζούσες δεν είχες τον καιρό να σκεφτής
πόσο έλάθεβες πόσο και ποιο θάταν σωστό,
μόνο τώρα το βλέπεις, μα του κάκου, είν' άργά,
κι' άπ' τις τόσες σου μέρες που χαθήκαν κουτά,
δεν μπορείς ούτε μία, να τη ζήσης ξανά...

Άς τη σκέψη... περπάτα, το βαπόρι σφυρά'
Πληρωμένα τα πάντα, «εύγενής προσφορά»

που έχτισε ό γιός του. Βλέπει σε πλάγιο στενό δρόμο. Άντίκρυ ένα μικρό πάρκο γλυκαίνει το τοπίο. Όμως ή θάλασσα δε φαίνεται. Άν φαινόταν μονάχα λιγάκι, άς ήταν και μια άπόμακρη λουριδα της σαν το ξεφτύδι τούτο τ' σφραγού. Τότε θα μπορούσε να την πλατύνει με τη φαντασία του. Η κίνησή της θα 'δινε ζωή στην άκίνησία του, τα καράβια θα 'ταν μια άπόδραση και γι' αυτόν. Και δε θα 'ταν υποχρεωμένος να κοιτάζει το ασάλευτο πάρκο που μ' όλες τις άλλαγές του δίνει μια έντύπωση κλειστού χώρου. Δε θα 'ταν υποχρεωμένος να μετρά με τα δάχτυλα του ενός χερσιού. Να μετρά, να δίνει πρόσωπο στα δάχτυλα και να θλίβεται.

■ ΑΝΑΠΙΑΝΕΙ το μέτρομα. Φτάνει στο μικρό δάχτυλο, το μούτρο του γλυκαίνει.

■ — «Άν ήταν αυτή έδώ», συλλογίζεται.

Άνοίγει ένα παραθυράκι στο χώρο της θύμησης και ταξιδεύει μαζί της στον πλατύ όκεανό. Τόν τόπο δεν τον ξέρει παρα μονάχα από τις περιγραφές και τις φωτογραφίες που τού στέλνει κι όμως δίχως αυτό, κι ίσως γι' αυτό, τον πλάθει έντός του πιο ζωντανό άπ' τον πραγματικό. Βαδίζει στους ά-

ποιο απρόσωπο δωμάτιο, με κείνη την πιερή βαριά μυρωδιά, που δεν τη σκεπάζουν τα λουλούδια τα θαυμάσια δίπλα σου στο κομοδίνο. Τα φαγητά έχουν όλα την ίδια γεύση, οι ώρες την ίδια μακρόσυρτη πορεία. Παραφυλάς τα πρόσωπα για να διαβάσεις στα μάτια τους μιάν ελπίδα. «Προσωρινά» του 'χε πει ή μεγάλη. Είχε πολλά δικά της, ο γέρος το ξέρε, κείνο που δεν ξέρει, είναι που χωρίζει το δικό σου από τ' άλλονού, και είχε πολλά δικά της, τα παιδιά είχαν μεγαλώσει, αυτός δεν μπορούσε πια να μοιράζεται το δωμάτιο με τ' αγόρι. Θεέ και Κύριε! πώς γλυστρά ή αγάπη έξω από 'να σπιτικό. 'Ο γέρος την έβλεπε να κλαίει, έβλεπε πολλά ο γέρος, είχε μιά έντυπωση πώς ο' όλα τούτα ήταν αυτός ο φταίχτης, με κείνη σύρθηκε στα πόδια του «πήγαινε στο καλό, πατέρα, έτσι για λίγον καιρό». Που να πάει; 'Ο μεγάλος γιος είχε μικρό σπίτι και πολλά παιδιά. 'Η άλλη κόρη, ή ανύπαντρη, είχε από καιρό στήσει κουβέντα με το Θεό, δεν της έμνε καιρός να κουβεντιάσει με τούς ανθρώπους. 'Ολα ή-τανε προσωρινά, στη ζωή έτούτη όλα προσωρινά είναι, με στην ήλικία του το συλλογίστηκε κανένας πόσο παντοτεινή μπορεί να γίνει μιά προσωρινότητα;

Β ΡΙΣΚΕΤΑΙ πάντα ξαπλωμένος στο κρεβάτι του, ασάλευτος, με τα μάτια δάναοιχα. 'Από μακριά ακούγεται το βογγητό της θάλασσας. Αυτό και οι χτύποι του ρολογιού είναι οι σύντροφοί του. Το βογγητό της θάλασσας σαλεύει μέσα του γυρεύοντας να τινάξει από πάνω του κείνη την πηγή σιωπής. Σά θά 'ρθει το καλοκαίρι θά μπορούσει να τη δει ξανά τη θάλασσα. Θα βαδίσει πάλι άργά άργά πάνω στο μώλο, μόνο που τώρα για να περπατήσει θά χρειαστεί βοήθεια. 'Οπως και να 'ναι θά την αντικρύσει. Θα καθίσει και πάλι στο μικρό καφενείο, θά νιώσει τη μυρωδιά της. Θα καθίσει με τις ώρες, φτάνει μονάχα να τον αφήσουν, θά παρακαλέσει πολύ να τον αφήσουν. Στην ήλικία του ή κουβέντα δέ φτερώνει, πρέπει να περάσει καιρός για να ταξιδέψει πάνω στα κύματα. 'Ακόμα μιά φορά θά πάει στη μακρινή πολιτεία να τη συναντήσει. Της έστειλε λεφτά, «μοιράζω ότι έχω τώρα που ζω», έτσι της είχε γράψει. Τί να τάνω; Με φτάνει ή σύνταξη. Πάρε το μερδικό σου κι έλα να σέ δώ, μπορεί για τελευταία φορά. Πήρε το μερδικό της, — δεν ήρθε.

«Χίλια εύχαριστώ, πατέρα. Τα λεφτά που μου 'στειλες τάν πρόσθεσα σ' αυτά που είχαμε για το διαμέρισμα. Νά 'χουμε και μετς κάτι δικό μας, εδώ που βρισκόμαστε. 'Ετσι δεν μπορού να 'ρθω με κάνε ύπομονή. Κάποτε θά τώ μορέσω».

'Αργά που κυλούν οι ώρες! 'Από την ώρα που έφυγε ή κοπέλλα έχει περάσει μιά ώρα, όλόκληρη ζωή. 'Η μικρή του δεν ήρθε, την πήρε ή ζωή. Δέ θά μπορούσει να 'ρθει τούτη τη χρονιά. Πρέπει αυτός να πάει να τη συναντήσει, όμως το καλοκαίρι είναι μακριά. Πώς θά κληθούν οι μέρες, πώς θά περά-

σουν οι εποχές πάνω στην πλάκα του ρολογιού; 'Αν μπορούσε μονάχα να σηκωθεί, ν' ανέβει τη στενή σκάλα, ν' ανέβει εκεί που ο ουρανός μοιάζει πιο κοντινός και ή πολιτεία απλώνεται στα πόδια του. 'Εκεί που ή θάλασσα χάνεται στον ορίζοντα, πλατιά, όμορφη, απέραντη. Να την αντικρύσει, ως είναι μονάχα για μιά στιγμή. Τότε, λέει, θά μπορούσει να περιμένει.

Α ΝΑΣΗΚΩΝΕΤΑΙ. Νιώθει μιά παράξενη δύναμη. 'Οπως είναι καθιστός γυρίζει με όλόκληρο το κορμί και άκουμπά τα πόδια στο πάτωμα. 'Η όρμη είναι στο πλάι του. Τα τρεμάμενα πόδια ψάχνουν για τις παντούφλες. Τεντώνει τ' αυτιά. 'Ησυχία στο σπίτι. Μονάχα από μακριά ή φωνή της θάλασσας. Αυτή που τον καλεϊ. Δεν είναι πια ένα βογγητό με ένα τραγουδι που κωλά πάνω άπ' τη σιωπή.

'Ο γέρος σηκώνεται. 'Αργά άργά, χρησιμοποιώντας για στήριγμα ότι βρίσκει στο δρόμο του, περνά στο κουζίνακι. 'Ανοίγει την πόρτα που βγαίνει στην μικρή βεράντα και κεί μπροστά του ή στριφτή σκάλα, αυτή που οδηγεί ψηλά, αυτή που οδηγεί χαμηλά. 'Αφουγκράζεται και πάλι. Κανένας θόρυβος. Μονάχα ή φωνή που τον καλεϊ. Σάν τον κλέφτη κλείνει πίσω του την πόρτα. 'Εχει καιρό. Φτάνει να μη δει κανείς την έξοδο του.

Οι δείχτες σέρνονται πάνω στο ρολόι της εκκλησίας. 'Ο γέρος σέρνεται πάνω στα σκαλοπάτια της σιδερένιας σκάλας. 'Ενα σούρσιμο σάν του σκουληριού, ένα γάντζωμα άπελτισμένο για να κρατηθεί εκεί σ' αυτό το ένα το παραπάνω σκαλοπάτι που κατακτήθηκε με τόσον κόπο. 'Ενα βουητό σ' αυτιά, ένα θάμπος στα μάτια, ένας κρύος ιδρώτας που καναλίξει σ' όλόκληρο το κορμί. 'Η ώρα γίνεται γίγαντας που τον σέρνει κατά πίσω. Χέρια άρπαχτικά γυρεύουν να τον κρατήσουν στο κάθε σκαλοπάτι, να τον καθλώσουν εκεί. Νιώθει την πίεσή τους στο κάθε του μέλος. Τα δάχτυλα που γαντζώνονται χάνουν την δύναμή τους, τα πόδια μοιάζουν άβουλα, ο νους βαραίνει. 'Ομως εκεί πάνω είναι ή θάλασσα του ή γαλανή. Πρέπει να φτάσει. Πέρα μακριά το ρολόι της εκκλησίας χτυπά τρεις φορές. 'Ο ήχος πολλαπλασιασμένος χτυπά μέσα στο κεφάλι του από χίλιες μεριές, δονεί όλην την ύπαρξή του, γίνεται μιά τεράστια θέληση, που συγκεντρώνεται μονάχα σε μιά λέξη. Πρέπει να φτάσει. Πρέπει.

Κ ΑΘΕΤΑΙ στο τελευταίο σκαλοπάτι. Δεν είναι πια σκαλοπάτι με το πάτωμα της ταράτσας. Μιά μεγάλη έκταση που την άπεραντασύνη της κόβουνε τρία καμαράκια που χρησιμεύουν για πλυσταριά. Δεν νιώθει κούραση. Μονάχα τώ άγχομαχικό του θά τον παραξένευε, αν μπορούσε να τώ συνειδητοποιήσει.

Μιά στιγμή άνάπνοσης για να πάρει άνασα. 'Υστερα ξαναρχίζει τώ σούρσιμο σ' όλο τώ μάκρος της ταράτσας. 'Ο βοριάς γυρεύει να κατοκτήσει τούτη

τη θέληση, τόν χτυπά κοταπρόσωπο, άγκαλιάζει όλάκερο τώ κορμί. 'Ο βοριάς ένώνεται με τώ τραγουδι της θάλασσας.

'Εκεί στη βορινή άκρη, στηρίζεται πάνω στο πεζούλι με τα δυό του χέρια. Δεν ξέρει πώς σηλώθηκε, δεν ξέρει πώς ανέθηκε δώ—πάνω. Βλέπει μονάχα άντικρυ του την θάλασσα, άγρια κι άπλησίαστη. 'Ο βοριάς άνεμίζει τη όρμη του, χώνεται κάτωθε της. Δεν νοιώθει τώ παγωμένο του χνώτο. Μισοκλείνει τα μάτια. 'Η θάλασσα έρχεται κοντά του γαλανή και παιχνιδιάρικα. Είναι κοντά της. Θα μείνει εδώ να ταξιδεύει πάνω στα κύματα της, θά μείνει να την άκούει, να την άγκαλιάζει με τώ βλέμμα, όχι πια όλόμυναχος να μετρά τις άργόσυρτες ώρες με τούς χτύπους ενός ρολογιού.

Γέρνει όλο τώ κορμί πάνω στο πεζούλι. «Προσωρινά» του 'χε πει ή μεγάλη. 'Η δεύτερη είχε πάντα στημένη κουβέντα με τώ Θεό, δεν άδειαζε να μιλά με τούς ανθρώπους. 'Ο καθένας πήρε τώ δρόμο του, τώ ξανθό κορίτσι πήρε τώ δρόμο της ξενιτιάς. — «'Αν ήταν αυτή εδώ».

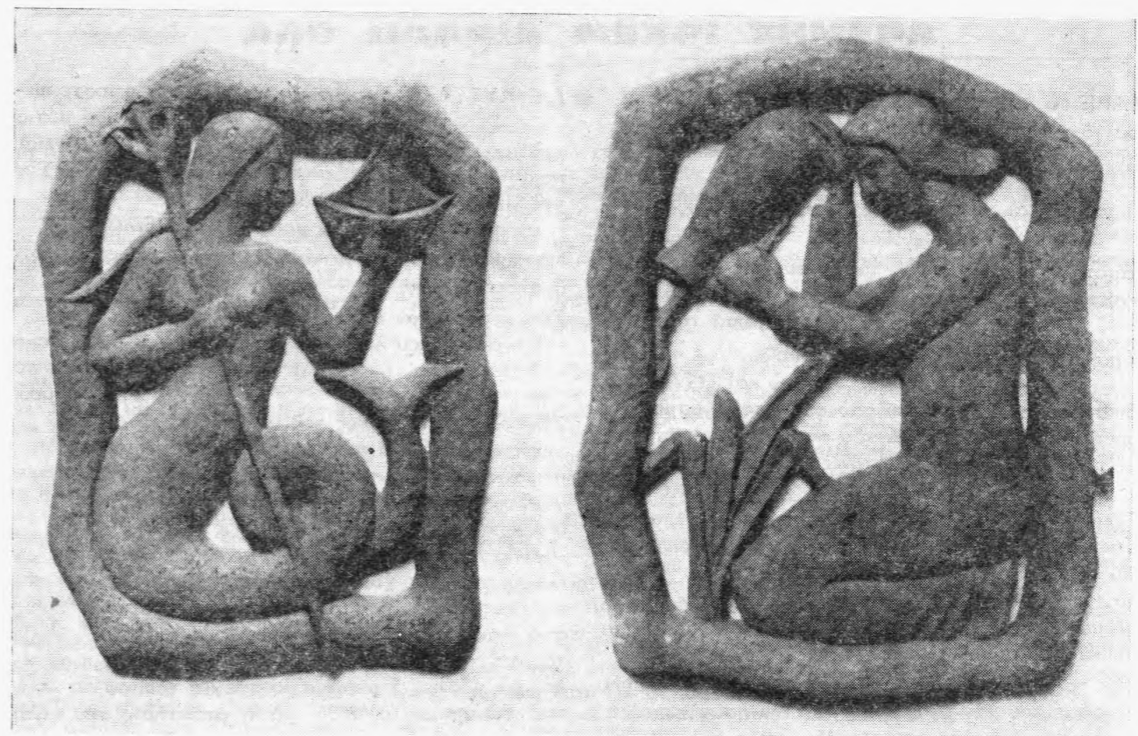
Φώτα άστραφτερά κατακυλούν μπροστά στα μάτια του. Δρόμοι που όλο πλαταίνουν, όλο μακραινουν. Δρόμοι και φώτα στροβιλίζονται, ήχοι ρολογιού κατακυλάνε σε κύματα άπανωτά, τυλίγουν τώ άδύναμο κορμί τώ γεμμένο πάνω στο πεζούλι. Τώ πεζούλι είναι χαμηλό, ή θάλασσα βογγά, οι ώρες άργοσέρνονται, πέντε πρόσωπα φως και σιά, πέντε μονάχα πρόσωπα, όσα τά δάχτυλα τώ ενός χεριού.

Τώ λιγνό κορμί κάνει μιά ύστατη προσπάθεια. Φως και σκοτάδι. 'Ηχοι, χρώματα, κύματα, άστραπές. Μιά άπτόμη κίνηση προς τά μπρός. Πρέπει να φτάσει. Μένει για μιά στιγμή να ταλαντεύεται, τά πόδια κρέμονται, πρέπει, τά χέρια άνοιχτά σά φτεροϋγες, ο άγέρας βουίζει σάν τρελλός, άρπάζει τη όρμη του και την φέρνει ψηλά σά να γυρεύει να τόν βοηθήσει σ' αυτό του τώ πέταγμα.

Κάτω από την ταράτσα βρίσκεται, ο δρόμος. 'Ενας στενός δρόμος. Στο τέρμα του σιναντιέται με την πλατιά λεωφόρο, αυτήν που οδηγεί όλότσια στη θάλασσα.

ΗΡΩ ΛΑΜΠΡΗ — ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Νεοελληνική Τέχνη: Κεραμική

ΖΗΣΗ ΑΦΕΡΙΜ:

ΓΟΡΓΟΝΑ

ΥΔΡΟΧΟΟΣ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΟΥΓΙΟΥ:

ΔΥΟ ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΙΡΑ (ΧΙΡΟΣΙΜΑ)

ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ

I

ΠΑΡΕ τὸ κουρασμένο μου κορμί
 πού τὸ γέρασαν οἱ πόνοι κι' οἱ ἀμαρτίες
 καὶ γέρνει πότε ἀπὸ δῶ καὶ πότε ἀπ' ἐκεῖ σὰν καρ-
 πὸς
 ἀδιάφορος καὶ γι' αὐτὸ περιφρονημένος καὶ χαλασμέ-
 νος.

Κάποτε τὸ πρόσεχαν καὶ τὸ εὐνοοῦσαν
 ἰσχυροὶ τῆς ζωῆς, ὅπως ὀρθώνονταν πάνω στὸ φλοιὸ
 καὶ στὸ κατὰστροφμα τῆς Ζωῆς.

Τώρα, — ὅπως ὄλα πού ξεβωριάζουν μὲ τὸν και-
 ρὸ καὶ ξεχνιοῦνται,

ἄδικα προσπαθεῖ νὰ φανεῖ στὸ φλοιὸ τοῦ Κόσμου,
 σύρεται δίχως τὴν παλιὰ του προσωπικότητα
 καὶ φθείρεται μέσα στὶς φτηνὲς συγκεντρώσεις ὅπως
 στὰ ἔλη.

Ἔχει μεγάλη Ἱστορία, καὶ βαρὺ παρελθὸν ἢ σὰρκα
 αὐτὴ ἢ κιτρινωμένη

ἀπὸ τὸ Χρόνο, τὴ Ζωὴ καὶ τὴν Ἀμαρτία...
 Πίσω ἀπὸ μιὰ δεντάλια χαρτιοῦ ἀφίνει σιωπηρὰ
 καὶ μὲ θουδὸ κλάμμα μιὰν ἐξομολόγηση
 καὶ ἱκετεύει...

Πάρε το τὸ κουρασμένο μου κορμί Κύριε καὶ Θεέ μου
 καὶ δῶσε του τὴν ἀνάπαυση καὶ τὴν ἡσυχία πού σ'
 ὄλη του τὴν ὁδοιπορία δὲν γνώρισε.

(Ἀλεξάνδρεια 1968-1969)

II

ΣΕ ΚΥΤΤΑΖΩ ἐρευνητικὰ μὲ τὰ μικρὰ ἀποστεωμέ-
 να μου μάτια
 καὶ προσπαθῶ νὰ βρῶ ποιά τὰ θέλητρη τῆς μαγείας
 ποιά τὰ ἰδιαιτέρως προσόντα τῆς σοφείας Σου (Σου
 πού μὲ κάνουν νὰ σύρομαι κοντὰ Σου,
 ν' ἀνησυχῶ στὴ μοναξιά μου καὶ νὰ σὲ θέλω.

Νὰ ποθῶ τὸ κορμί σου καὶ νὰ καίει τὴ σάρκα μου
 ἢ ἀπουσία Σου.

Σὲ κυττάζω σὰν εἶσαι κοντὰ μου
 καὶ ἡ αἴγλη σου λάμπει στὰ μάτια μου ἐντυπωσιακὴ
 καὶ τὸ ἄρωμα τῆς σάρκας σου καίει καὶ σχίζει τὸ
 μυαλό μου.

Σὲ ποθῶ μὲ τὸ πάθος τοῦ ἀνεκπλήρωτου
 γιατί εἶναι βέβαιο πῶς ποτὲ δὲν θὰ δοκιμάσω
 ὅ,τι τὸ πάθος τοῦ πόθου μου ζητᾷ
 γεμάτος ἀπὸ τὴν ἰδέα πῶς Ἐσὺ
 δὲν καταλαβαίνεις τὸ ἴδιο πάθος:

—ἐνὸς πονεμένου κορμιού πού ἀπόστασε νὰ ζητᾷ
 ἐκεῖνο πού δὲν χάρηκε ποτὲ του
 καὶ κατεβαίνει πολλὰ σκαλοπάτια ἀνάμεσα
 στὸ Κακὸ καὶ στὸ Καλὸ γιὰ νὰ δοκιμάσει
 τὸ Ἀπαγορευμένο...

καὶ νὰ ἡδονιστεῖ μέσα στὶς φλόγες ἐκείνου
 πού θέλει καὶ τὸ ποθεῖ μὰ ἡ ἀπόκτησίς του εἶναι
 ἡ Ζωὴ ἢ ὁ Θάνατος τοῦ πᾶν καὶ τοῦ τίποτα...

ΚΑΡΜΙΛΑ ΧΙΟΥ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΧΝΗ
 ΕΥΛΟΓΡΑΦΙΑ ΔΗΜ. ΓΑΛΛΗ

(«Ὁ ἀπωλεσθεὶς Παράδεισος»)

ΜΙΚΡΟ ΜΕΛΕΤΗΜΑ

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΑΠΟ ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ είναι ὁ ἰσχυρότερος
 διερμηνευτὴς τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ
 ἐκφράζει συναισθηματικὰ καὶ διανοη-
 τικὰ τὴ μᾶζα, τὸ σύνολο, ἢ ὑποτάσσει
 τὸ ἄτομο στὶς γενικώτερες ἀνάγκες κ' ε-
 πιταγές. Χωρὶς νὰ παραθλήρη τὴ σύνδε-
 ση καὶ τὴν ἐξάρτηση ἐνὸς φυλετικοῦ
 συνόλου ἀπ' τὶς παγκόσμιες πολιτιστι-
 κές τάσεις καὶ ροπές, δὲν παραλεί-
 πει νὰ ἐκφράσῃ καὶ νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅ,
 τι πιὸ ἰδιάζον καὶ πιὸ ξεχωριστὰ προσω-
 πικὸ ἔχει μιὰ φυλὴ, ἓνα ἔθνικὸ σύνολο.
 Εἶναι, μὲ ἄλλα λόγια, ἡ Λογοτεχ-
 νία ἐκφραση καθαρὰ ἔθνικὴ, τόσο πε-
 ρισσότερο ἔθνικὴ, ὅσο περισσότερο κα-
 ταρθώνει νὰ τονίζῃ τὰ ἐξέχοντα στοι-
 χεῖα πού ἀπαρτίζουν τὴν ἰδιαιτέρη ἔθ-
 νικὴ ζωὴ μὲσα στὸ παγκόσμιο σύνολο.
 Τέτοια λοιπὸν, ἀφοῦ εἶναι ἡ Λογοτεχ-
 νία, δὲν μπορεῖ παρὰ ν' ἀποτελῇ τὸν
 πιὸ ἰσχυρὸ συνεκτικὸ κρίκο ἀνάμεσα
 στὰ διάφορα ἐπὶ μέρους τμήματα μιᾶς
 Φυλῆς καὶ ν' ἀποδείξη, καλύτερα, ἐν-
 τονώτερα καὶ βασिमώτερα τὸν ἐσωτερικὸ
 σύνδεσμο ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς
 ἴδιας φυλῆς, στὸ ἐπὶ μέρους τμήματα
 τῆς ἴδιας ἐθνότητος, ὅσο κι ἂν πολι-
 τικοὶ ἢ ἄλλοι λόγοι διατηροῦν κρατικὰ
 διαχωρισμένα αὐτὰ τὰ φυλετικὰ τμή-
 ματα.

Περὶσσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη Λογοτεχ-
 νία, ἡ Ἑλληνικὴ διατηρεῖ μόνιμο καὶ

ἐντονο τὸ ἔθνικὸ χρῶμα. Ὅπως πολὺ
 ὀρθὰ παρατήρησε κι ὁ Γάλλος διανοη-
 τὴς Μᾶξ Πῶλ Φουσσέ, ἡ Ἑλληνικὴ λο-
 γοτεχνία ἀπ' τὰ ἀρχαιότατα χρόνια
 παρακολουθεῖ μὲ πάθος τὶς διακυμάν-
 σεις τῶν πεπωμένων τῆς Ἑλληνικῆς
 Φυλῆς σ' ὄλα τὰ στάδια τῆς ἱστορικῆς
 διαδρομῆς κ' εἶναι μιὰ ἀέννητη προσπά-
 θεια ἔθνικης παλιγγενεσίας.
 Ἐξετάζοντας ἱστορικὰ τὴν Κυπρια-
 κὴ λογοτεχνία βρίσκουμε πῶς στὴ δι-
 αδρομῇ τῶν αἰώνων δὲν εἶχε ποτὲ δικό
 της ξεχωριστὸ ρόλο, ἀλλὰ ἔκανε τὴν
 παρουσία της μὲσα στὸν ἔθνικὸ Ἑλλη-
 νικὸ ρόλο, σὰν ἀεχώριστο μέλος τοῦ
 ὅλου ἔθνικου ὄργανισμοῦ. Ἀντλοῦσε
 τὰ θεματὰ της ἀπ' τὶς ἴδιες πηγές καὶ
 διοχέτευε τὰ ρεῖθρα της στὶς ἴδιες κοί-
 τεσ, πάντοτε κι ὄχι σὲ μεμονωμένες
 περιπτώσεις, ἔτσι πού νὰ μὴ μπορῇ νὰ
 θεωρηθῇ τυχαῖο τὸ γεγονός, ἀλλὰ ἀπα-
 τέλεσμα τοῦ ἀκατάλυτου ἐσωτερικοῦ
 δεσμοῦ. Δὲν εἶναι τυχαῖο, λογουχάρη,
 τὸ γεγονός πῶς, οἱ θρησκευτικὲς γιορ-
 τές—πρῶτῃ πηγῇ τῆς λογοτεχνίας—
 εἶχαν τὴν ἴδια ἀρχὴ καὶ τὶς ἴδιες ἐκδη-
 λώσεις στὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ στὴν
 Κύπρο. Ἀπ' τὴν Ἀσσυρία (1) δανεί-
 στηκε ὁ Εὐμάλπος ἐκεῖνος πού μέλλει
 ὠραῖα τὴν ἰδέα τῆς ἱδρύσεως τῶν Ἑλευ-
 σινίων Μυστηρίων ἀπ' τὴν ἴδια πηγῇ
 ἀντλήσε κι ὁ Κινύρας (πού στὰ σημι-
 τικὰ Κινὸρ σημαίνει ἐπίσης Εὐμάλπος)

γιὰ νὰ ἱδρῦση στὴν Κύπρο τὰ Μυστήρια
 τῶν Κινυραδῶν· κι ἦταν κι' οἱ δυὸ αὐ-
 τὲς μυστηριακὲς γιορτὲς ἰκαθαρμένες
 ἀπὸ κάθε χυδαῖο στοιχεῖο τῆς Ἀνατο-
 λῆς, γιατί, ὅπως λέει κι ὁ Πλάτων (2)
 «ὅ,τι περ ἂν Ἑλληνες βαρβάρων παρα-
 λάθωσι, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπερ-
 γάζονται»· κι ἦταν καὶ τὰ Ἑλευσίνια
 καὶ τὰ Μυστήρια τῶν Κινυραδῶν φρέσ-
 τα ἀκατάλυτα τῆς λυρικῆς ποίησης, πού
 πλημμυροῦσαν στοὺς ποιητικὸς δια-
 γωνισμοὺς μὲ θαυμάσιους ὕμνους· ἔτσι,
 ὁ Κινύρας ὕμνησε τὴν Ἀφροδίτη, κι
 ἄλλοι ποιητὲς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (3)
 ὕμνησαν τὸν Κινύρα, ὅπως μᾶς τὸ θε-
 βαιώνει ὁ Πίνδαρος. (4)
 Δὲν εἶναι ἐπίσης τυχαῖο τὸ γεγονός
 πῶς, ὁ ἴδιος πόλεμος—δεῦτερη πηγῇ
 τῆς λογοτεχνίας—ὁ Τρωικὸς, ἔδωσε τὸ
 θέμα στὴν πρώτη ἐπικὴ ποίηση· οἱ αἰτί-
 ες κ' οἱ ἄρχες του ἐνέπνευσαν στὸν
 Κύπριο Στασίνο τὰ «Κύπρια Ἔπη» καὶ
 στὸν Ὀμηρὸ τὴν «Ἰλιάδα» καὶ τὴν «Ὀ-
 δύσεια»· θέλει, μάλιστα ὁ μῦθος τὸ
 Στασίνο γαμπρὸ τοῦ Ὀμήρου. Κοινότη-
 τα συγκινήσεων καὶ ἐμπνεύσεων δει-
 χνουν καὶ τὰ ἔργα ἄλλων Κυπρίων συγ-
 γραφέων, ὅπως τὰ «Ἀργοναυτικά» τοῦ
 Κλέωνος τοῦ Κουριέως, πού τὰ μιμή-
 θηκαν πολλοὶ Ἑλλαδικοὶ, κι ἀνάμεσα σ'
 αὐτοὺς, κατὰ τὸν ἀρχαῖο σχολιαστή, κι

χουν ειπωθή τόσα πολλά ώστε να περιπέσει ν' ασχοληθώ μαζί τους τώρα. Άπ' ότι είπαμε τροχόδη, γίνεται, πιστεύω, αντιληπτό, πως ό Έλληνικός Λόγος δουλεύεται άπ' τους Κυπρίους παράλληλα με τους Έλλαδίτες, τόσο μέσα στο νησί μας όσο κι' έξω άπ' αυτό με λαμπρή επιτυχία. Και δέν υπάρχει άμφιβολία πως άπαλλαγμένοι τώρα οι λογοτέχνες μας άπ' τά δεσμά της σκλαβιάς θα θαδίσουν με περισσότερη άνεση στον έθνικό λογοτεχνικό χώρο και θα δημιουργήσουν έργα με άνωτερη άκόμη πνοή και ζωντάνια. Στην πολιτιστική άνέλιξη της Κύπρου

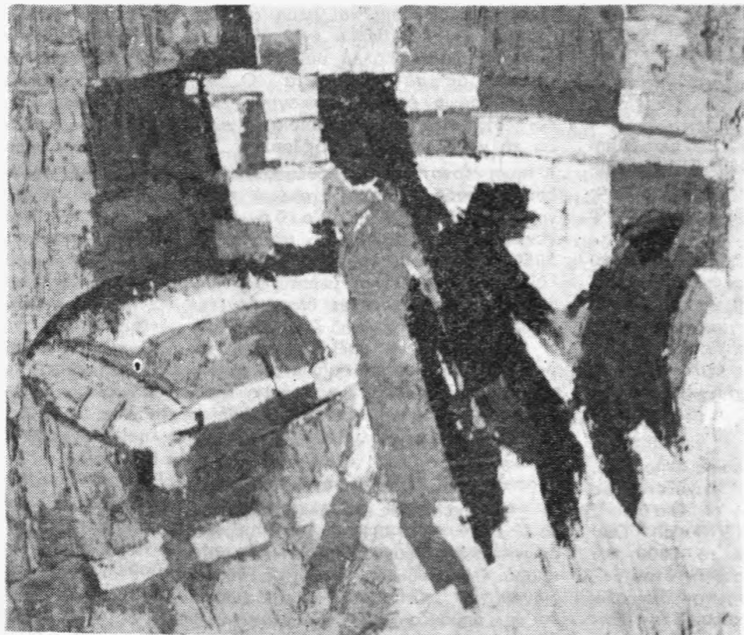
μεγάλη συμβολή κάνουν με τη συστηματική εργασία τους ό «Έλληνικός Πνευματικός Όμιλος Κύπρου», της Λευκωσίας, υπό την προεδρία του άκούραστου πνευματικού ήγέτη και Υπουργού Παιδείας Δρος Κωνσταντίνου Σπυριδάκι, ό «Επιστημονικός και Φιλολογικός Σύλλογος Άμμοχώστου» οι Πνευματικοί Όμιλοι Λεμεσού, Λάρνακος και Πάφου και ή «Εθνική Έταιρία Έλλήνων Λογοτεχνών Κύπρου. Λογοτεχνικά περιοδικά του νησιού είναι ή «Πνευματική Κύπρος», τά «Κυπριακά Χρονικά», ή «Επιθεώρηση Λόγου και Τέχνης» και τό περιοδικό των νέων «Κρίκος».

ΑΝΤΗΣ ΠΕΡΝΑΡΗΣ

- (1) Πανσένιος Άττικά XI — X II.
- (2) Πλάτωνος Έπινομίς X, E.
- (3) Πανέμορφη κοιλίδα των Πιερίδων Μουσών άνομάζει: ό Εύριπίδης την Πάφο σ' ένα χορικό του (Βάκχαι 402 κ.κ.) «Καλλιστευόμενα Πιερία μούσεις έδρα».
- (4) Κελαδώντι: μέν άπιδί Κινύρων πολλάκις φάμαι Κυπρίων (Πίνδ. Πυθ. 6' 13).
- (5) Σακερ — Σχημούζερ 685. Κοίτα «Διαλέξεις περί της Κυπριακής Ποίησης» Συλλόγου «Κινύρας» Πάφου: διάλεξη του Δρος Κ. Σπυριδάκι, για την άρχαία Κυπριακή ποίηση.
- (6) I. K. Περιστερίνη «Ιστορία των

Έλληνικών Γραμμάτων εν Κύπρω», σελ. 13—14.
(7) Νυν δέ, ου μέν Σολίοισι πολόν χρόνον ένθάδ' άνάστων τήνδε πόλιν ναίους και γένος θιέτερον: αὐτάρ έμέ ξυν νηί θοή κλενής άπό νήσου άσκληθθί πέμπος Κύπρις Ιστέφανος: οίκισμθ δ' έπί τήνδε χάριν και κήδος έπάξιοι έσθλόν και νόστον πατρίδ' εις ήμετέρην.
Και ή μετάφρασις:
Και τώρα, βασιλιάς έσύ των Σόλιων πολλά χρόνια, την πόλη ειθε να χείρεσαι μαζί με τη γενιά σου

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΥΡΙΤΗΣ:

ΚΙΝΗΣΙ

κι' έμέ, ή μενεξεδόστειφη γερό ες μέ στείλη ή Κύπρις μακριά άπ' τό ένδοξο νησί με τό χορικό καρδί: κι' ες μου χαρίση γι' άμοιθή ποδότηρα αὐτή την πόλη φήμη άγαθή και γυρισμό στον έθικό μας τόπο.

Πλουτάρχου Σόλων X I Βεργκ Άποσπ. Λυρικ. 19

(8) Διογένους Λαερτίου «Βίοι φιλοσόφων», — Δρος Κ. Σπυριδάκι «Ζήνων ό Κιτιεύς», Διαλέξεις Συλλόγου «Κινύρας», Πάφος 1937.—

(9) Κ. Δ. Γεωργιάδη, «Ζήνων ό Κιτιεύς και Εβδημος ό Κύπριος», «Νέα Έστία», Χριστούγεννα 1954.

(10) Άθηνάϊου «Δευτεροσοφιστάι», A 10 κ.ξ.

(11) Κλεάνθη Γεωργιάδη «Δημιώνας, Κύπριος Κυνικός φιλόσοφος», Διαλέξεις Συλλόγου «Κινύρας» Πάφου «Περί των κορυφαίων Κυπρίων φιλοσόφων και πεζογράφων». — Λουκανού «Δημιώνας» όπου αναφέρεται και Κύπριος Περιπατητικός φιλόσοφος, ό Ρουφίνος.

* Λοτζου Φιλίππου: 'Η Έκκλησιαστική Ποίηση της Κύπρου. Διαλέξεις Συλλόγου «Κινύρας» Πάφου περί των Κυπρίων πεζογράφων και ποιητών.

* Άνέκδοτο χειρόγραφο 277 και 31 της Βιβλιοθήκης του Παναγιού Τάφου κατά Λοτζου Φιλίππου (όπως και πιδό πριν).

* Κ. Σάβα: «Νεοελληνική Φιλολογία».

πεζό Τραγουδι ΕΙΚΟΝΕΣ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

Η ΚΙΘΑΡΑ ήταν πλαγιασμένη πάνω σ' ένα χαμηλό καναπέ. «Τρέμω σαν της κόρδας σου τον καλμό την ώρα που σ' αγαλιάζω». —είπα. Τό όργανο δέν αποκοιμήκε. Έποδο θα σου μιλήσει όταν τό πιάσεις, και τό σφιξεις δυνατά μετά διό σου χέρια. Και τότες, της κιθάρας ή ψιγή θα σε κανακίσει στο σημάδι, που δέν είναι μορετό να σε κανακίσει, ούτε ό λόγος ούτε και χέρι άνθρώπου. Της κιθάρας ή γλώσσα και τό χάδι, μιλάει και άγγίζει στα πιο εθγενικά συναισθήματα. Σαλαφρόνει την πετροζάρδιση: ξεξυπνά την άναίσθητη καρδιά: όμπρός σου φτερουγιάει—παιδική χοροδία—ή καλωσύνη. Άπόψε όμως, κιθάρα και άνθρωπος, σώπασαν. Είναι τέτοιες οι στιγμές που περνούνε: σιωπηλές: και για τούτο, άναστέναξα μονιάχα άνοίγοντας της κιθάρας τό σχήμα. Τό σχήμα της! Τό ξύλινο σχήμα που είναι άνωτερο: πιο μεγάλο από πολλών ανθρώπων τό σχήμα.

II

Θ ΤΣΙΑΣΤΗΚΕ για να σώσει. Αυτό θα πει άνθρωπιά: Να προσφέρεις: μα άπονήρευτος καθώς είσαι, θα πλερώσεις κατόπι: θα μαρτυρήσεις πάνω στις καλωσύνης τό δωμό. Κάνεις γεφύρι την ψιγή σου, περνούν από πάνω σου—οι ταπεινοί για τον όχτο της χαράς, κι' άμέσως θα μεταμορφωθούν, Γαινες.

III

Ε ΙΜΑΙ ξεκούρατος. Περατώ μέσα σ' ένα άπέραντο λόφιντο πουμούαζε με δάσος. Καθώς προσπερνούσα κάτ' από τά δέντρα, τρομόζαν στο πέρασμά μου τά πουλιά, ξιπάζουμιον κι' εγώ μαζί τους. 'Η καρδιά μου γίνηκε σήμερα πιο μικρή από του πουλιού την καρδιά. Ένα γιμνό πουλάκι καταψάχνω τ' άψήλιω με τη ματιά μου. Διακρίνω άνάμεσα στην πυκνή φυλλωσιά μια μικρή μάλα από χορκόλησε άπ' τη φωλιά του, κι' έπεσε μπρός στα πόδια μου. Έτρεμε! Τό ζεσταίνω μεσ' σίς χούφτες μου. Βάνω στον κόρφο μου τό άμύλλιαστο πουλάκι, σκαλώνω. Μέσα στη φωλιά ήταν κοιλουριασμένος ένας μικρός κίτρινος όφης.

IV

Α ΝΑΜΝΗΣΗ του Χτές δέ χορταίνει την πεδιμιά. Τη ζωή δέν την χορταίνει τό όνειρο. 'Η ζωή άποζητά, Ζωή.

Μ ΙΑ θλίψη όλο παρόνο και καιμό μου πιλατεύει τη ψιγή. Ένα θροφαντό πεταλωμένο φαρί, άχαλίνωτο, χλιμντοίξει—τρέχοντας με καλτασμό μέσα στο μαυλό μου, διαγουμίζοντας τις αίσθήσεις. Λίγο παρακάτω από την πόρτα του σπιτιού μου, ή Πολιτεία μονγκοίξει στην κίνηση. Δέ βγήκα. Να πάω. πού; Ποιόν θα συναντήσω που δέχει τη δύναμη να με καταλάβει! Δέν μισώ τον άνθρωπο: μα φτάνον κάποιες στιγμές στη μοναξιά μου, που θα τά βάζω με τον πλανήτη δλόκληρο, γιατί δέ λένε να μπροσπεράσουν. Είναι οι στιγμές που μεταμορφώνουμαι. σατανάς, για να τις άντιμετωπίσω. Είναι οι Ξαλλες ώρες που θα πιάσω παλαίστρα με τον εαυτό μου, για να βγάλω από μέσα μου τό ναρκωμένο στοιχειό, και να τό συντρέψω, γιατί τό ξεναρκώνει κάθε τόσο ένας άκατανίκητος ζωντανός βραχνάς, όταν θα βρεθί την ψιγή μου Ξαομάτωτη. Άπόψε Ξαναρκώθηκε. Μάχουμαι! Τά δοάματα της άρετής μ' έχουν εγκαταλείψει. Άπόψε ζω έντονα τις σκιές της άπογνωσης. Ίδιες μ' εκείνες που Ξήσσα, κάποτες μέσα σ' ένα σκοτεινό πύργο, κατοικημένο από στοιχειά. Με σινεπάρνει ένας άλιγος φοβερός. Θα με κατεβάσει στα μέσα της κόλασης, και δ' άνεβαίνω κατόπι γεμασμένος στα άπαισία ποδάρια μιας πελώριας νυκτηρίδας, που θα με άμολίσει από τ' άψήλιω, για να πέσω με πάταγο στον τόπο που κάθουμαι τώρα. Βλαστήμησα τη ζωή. Βλαστημώ τό οίλιζό. Βλαστημώ την ώρα που: κοιλοπονούσε μια γυναίκα, κι' εγώ πνίγοιμιον μέσα στην ξινή φοροτούνα— μέσα στις γέννας τά σιχαμεοά ζοιμιά. Τά ζοιμιά που δημιουργησαν τό βόθρο της κοινωνίας: τά ζοιμιά που παραμένον αιώνια μέσα στην όμπυάρα της ψιγής.

VI

Η ΝΤΥΧΤΑ έτούτη βάσταξε—θαροείς—έναν αιώνα. Όταν Ξημέρωσε είχα μεταμορφωθεί άλλος άνθρωπος. Πιάνω τό κοιθεντολόι με τό άόρατο: Όπως σου δείχνεται, έτσι και σι να δείχνεσαι σκληρός: να μη λυπάσαι να μη σκέφτεσαι πως ένας άλλος θα πονέσει, άφου έσένα δέ σε συμπονάει, κανείς. Τό φαράκι που ήπιες ίσαμε σήμερα από την άρνηση, θα τό βγάλεις από μέσα σου, και θα ποτίξεις τη δίψα «' άλλουνοϋ. Θα σιμαμάσεις με την άτιμία, και θα καταπατείς με του φθόνου τά στυφα ποδάρια,

τήν ἀρετή. Τίποτα δὲ θὰ συγχωρᾷς. Ποδοπάταε τὸ σύμβολο τῆς ἀνθρωπιάς,—ἔμπα!

Ἔσφαλα! Ὁ παραπάνω στοχασμός, δὲ στέκει τοῦ θαθειοῦ μου στοχασμοῦ. Πῶς εἶναι μπορετό, ἄξανα, νὰ μεταμορφωθεῖς, χτῆνος! Ἄντὶς γιὰ γάλα ἔχω θυζᾷει τὸ δάκρυο τῆς δροσῶν τῶν λουλουδιῶν.

VII

Σ ΤΕΚΟΜΑΙ καταμεστῆς στὸ γεφύρι. Δὲν τολμῶ νὰ περάσω στὸν ἄλλον ὄχτο. Ἐπιστρέφω μὲ τὴ μνήμη. Πενηνταἕξη χτῆποι πάνου στὴν καρδιά μου, μετρήσανε μιὰ ζωή. Χτῆς μᾶς τινοφερίζανε οἱ Γεομανοί. Σήμερα μᾶς σκοπώνει ἡ ἀμφιβολία. Ἐδῶ ἔχοιμε εἰρήνη. Λίγο πιὸ κεῖ, νοτινά, τῆς Ἀφρικῆς ἢ σιωπῆ, πήρε φωτιά. Ἡ σιωπῆ ποῦ μὲ ἀνάθρεφε μὲ τὸ κάλυμο τῆς—τὸ χαδιάρικο λάγνο τραγοῦδι, τριάντα χρόνια—μεταμορφώθηκε μοιρολόι καὶ δάκρυο. Σὲ κατοματιάσανε, καλωσινάτη Ἀφρικῆ. Ἔρημος! Καθῶς βάφεις τὸν ἄμμο σου στὸ αἷμα, δὲ σοῦ πάει. Παρθένα—δπως εἴσων—ψιδύριζες φοβερά μυστικά. Τὰ χρυσᾶ σου χρώματα δὲ σπρώνουνε τῆς μπότας τὸ βάρος. Σ' ἐσένα—ἔρημο—ταιριάζει νὰ σὲ πατοῦνε τὰ ξυπόλητα ποδάρια τῆς Σάμας, καθῶς θὰ ξανοίγει—μὲ τὸ ὄγρα τῆς μάτια—τὸ ἔξαλλο φεγγάρι τραγουδώντας τὸν ἄμανέ. Πάνου στὴ ξανθιά σου ἀπλάδα, καλωσινάτη γῆς, βλαστήμησα τὸν αἴτιο ποῦ κινᾷ τοὺς πολέμους γιὰ τὸν ἀφανισμό τοῦ ἀνθρώπου. Ἔρημος τοῦ Μάριουτ' κοιλιάδα τοῦ ἄρχοντα Νεῖλου. Ἄποψε πεθύμησα νὰ θρυσκόμουν κοντά σας. Πεθύμησα νὰ μπῶ μαζί σας στὴ μαλιά. Δὲν ἦταν ξενιτιά ἐτούτη τό'χω ξαναπαί: Εἶναι ἓνα δνειο ζωντανό, ποῦ βαστοῦσε νυχτοῦμερα, τριάντα χρόνια.

Δὲν τολμῶ νὰ περάσω στὸν ἄλλον ὄχτο, μὰ ὁ νόμος τῆς ζωῆς σὲ τραβάει. Πενηνταἕξη χτῆποι. Ἄς

(Κρήτη, 1969)

χτυποῦσε ὁ κατοπινὸς χτῆπος πάνου σ' ἓνα φελλαχόχορι σου, Ἀφρικῆ!

VIII

Ο ΤΑΝ ἡ φαντασία ἔχει τὰ κέφια τῆς, θὰ σοῦ χορτάσει τὸ νοῦ στὴ γλυκεῖά ἀνάμνηση: Τῆς Ἀουάμας τὸ ἀλλοπρόσαλλο κορμί ἦταν δύναμη τέχνη ἦταν. Ἔνας ρυθμὸς λάγνου τραγοιδιοῦ, τοποθετοῦσε—ἀντὶς γιὰ νότες—τὶς μελωδικές καμπύλες. Τὰ σκιστά τῆς μάτια, τὰ μεγάλα, ἦταν ἕμοια μὲ πρᾶσινο πετραμύγδαλο. Πάνωθε τοὺς ἀπλώσε τὶς φτερούγες τοῦ ἓνα πετροχελιδονο, γιὰ νὰ φτιάξει κατόπι τὰ φρόδια τῆς, ὁ τεχνίτης. Ἡ σάρκα τῶν χειλιῶν τῆς, πήρε τὸ χρώμα καὶ τὴν τριφεράδα τοῦ χουριμά, Ζαγλοῦλ. Ὅταν σοῦ μιλοῦσε, τὸ τρεμούλιασμα τῆς λάγνας φωνῆς, ἕμοιαζε μὲ τραγοῦδι. Τὰ δόντια τῆς ἀποτελοῦνταν ἀπὸ διὰ κατάλευκες σειρὲς—πλήχτρα στὸ ἀρμόνιο τοῦ σύμπαντος τῆς Ἀφρικάνικης ὁμορφιάς. Λεύτερα τὰ μαῖα τῆς μαλλιά—ἴσια καθῶς ἦταν—δταν φυσοῦσε ἄνεμος σιγνάλλαζε μορφές, ἢ χάρη! Τοῦ κορμοῦ τῆς ἢ σάρκα πάλι ἕμοιαζε στο χρώμα, μὲ τὶς ὕστερες φέξεις τοῦ δειλινοῦ.

Καταμεσήμερα καθόμουν, ἐκεῖ στὶς γούρνες—στὸν ἴσκιο μιᾶς ἐλιάς. Ἡ γοητεία τῆς ἀγορίας, μαζί καὶ τῆς ἀπαλῆς φύσης, μοῦ ἔφερε στὸ νοῦ τὴν Ἀουάμα. Ἄπο τοῦ καιροῦ τὸ βάθος ἀκουσα τὴ γλυκεῖά τῆς φωνή—ἀποῆμι γεμάτο ἀγάπη κα' ἀνθρωπιά.

—Ξεκουράσον! Νά! Πάρε γιὰ μαξιλάρι τὴν καρδιά μου! Κομῆσον! Εἶπε.

Μιὰ μικροῦλα ψυχὴ ξεδιπλώνει τῆς πλάσης τὸ πεντάγραμμο: Σὲ παραπλήσια μυγδαλιά, ἓνα γαρδέλι κελαδοῦσε τὴν ἀνάμνηση τρυφερά. Τὸ ἐλάχιστο ἐτοῦτο ποιλάκι, μπῆρε σήμερα σ' ἓνα ἀτέραντο σκοτεινὸ χάος—φωτίζοντας μὲ τὸ εἰρηνικὸ του τραγοῦδι—τοῦ συλλογισμοῦ μου τὴ σκλαβιά.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΡΑΤΣΕΑΣ

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΤΡΙΜΗΝΙΑΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἄνέκδοτο σκίτσο τοῦ Κ. Παλαμᾶ ἀπὸ τὸν Ἀ. Βώττη

(ΟΙ «ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ» δημοσιεύουν σήμερα ἱκανὰ δείγματα Λογοτεχνίας καὶ Καλλιτεχνίας παιδιῶν, ἀπὸ τὸ εὐρὺ ἀπόθεμα ποῦ ἔχει ἐξασφαλῆσει πνευματικῶν ἀνθρώπων, τῆς τελευταίας πεντηκονταετίας. Καὶ εἶναι τοῦτο τόσο εὐρὺ καὶ πλούσιο, ἀλλὰ καὶ ἐνδιαφέρον, ποῦ θὰ ἐκπλήξει: π.χ. ἐπιστολὲς ποῦ κατέχει Ροῦθη, Πολυλᾶ, Δραγοῦμη, Μαβίλη, Καζαντζάκη, Λαπαθιώτη, Καβάφη, Σκίπη, Σικελιανοῦ, Μαλακάση καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν. Ὅπως καὶ συνεργασίες ἀνέκδοτες κα' ἀγνωστες, μεταξὺ τῶν ὁποίων τῶν κορυφαίων τούτων: Οὐράνη, Λούδαρη, Λαπαθιώτη, Κόντογλου, καθ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, Κ. Ψάχου κλπ. Ἔτσι δικαιολογεῖται ἡ σημερινὴ προβολὴ τοῦ ἀνέκδοτου κα' ἀγνωστου πρωτοσέλιδου ἀρθροῦ τοῦ Μαλακάση, τοῦ αὐτογράφου (τῆς παινῆς στήλης) τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ σατυρικοῦ τοῦ μεγάλου μας ζωγράφου Ν. Λύτρα, τῆς γελοιογραφίας τοῦ σκιτσογράφου κα' εὐθυμογράφου Ἀντ. Βώττη κ.λ.π. τὰ ὁποῖα ἀνέχουν στὴν πλούσια καὶ ἐκτενὴ συλλογὴ των, καὶ θὰ παρουσιάζονται συνεχῶς κα' ἀπ' τὸ ἄλλο φύλλο περισσότερα καὶ πιὸ ἐνδιαφέροντα.)

1) Ποιὸ τὸ ἀξίωμα τῆς ἰουήσεως;
Ασ. ὅτι ἔχω ἐν τῶν σπορίων ἀξίωμα. Μοῦ
ἦ δένει καὶ δε φορᾷ τὴν ἰουήσεως.
2) Τὶ σπορίων ἀξίωμα τῆς ἰουήσεως καὶ εἰσὶν αὐτῶν
ἔσπε σπορίων;
Ασ. ἔσπε σπορίων ἀξίωμα τῆς ἰουήσεως ἢ τῆς
τῆς ἰουήσεως ἀξίωμα. ὅτι ἰουήσεως ἀξίωμα
ἔσπε καὶ εἰσὶν αὐτῶν. ὅτι ἰουήσεως ἀξίωμα
σὺ σπορίων.
Κυρίως Παλαμᾶ
7.11.30.

Αὐτόγραφο κείμενο Κωστῆ Παλαμᾶ

ΛΙΓΟ πριν τελειώσει η θεατρική εποχή 1969—1970, μία απογευματινή εφημερίδα έκανε μία έρευνα με τίτλο: «Άδειες οι αίθουσες με έργα ποιότητας. Ποιός φταίει; Οι θίασοι ή το κοινό;».

Είναι φυσικό το θέατρο μέσα στη μακροχρόνια πορεία του που μετριέται με εκατοντάδες χρόνια, να περνάει κατά διαστήματα κρίσεις που προέρχονται κυρίως από τις πολιτικοοικονομικές αλλαγές που εμφανίζονται πάνω στον πλανήτη μας, μία και το θέατρο είναι ο καθρέφτης των όποιονδήποτε κοινωνικών αναστατώσεων. Αυτές είναι οι «έξωτερες» ως πούμε, κρίσεις που περνάει το θέατρο. Άλλα υπάρχουν και οι «σωτερικές κρίσεις» που πολλές φορές το συγχλονίζουν. Μια από τις κρίσεις αυτές που πέρασε το θέατρο μας είναι γύρω στο 30. Άπ' άφορμή αυτή την κρίση, γράφει ο Φώτος Πολίτης, στην «Πρωία» τον Ιούλιο του 1931: «Πιστεύω πως μπορεί να ξαναζωντανάψει το Έλληνικό θέατρο, αν δοθεί στο κοινό, ή τροφή που άποζητά. Όσο δεν υπάρχουν ισχυροί Έλληνες συγγραφείς, που να χαρίσουν έκφραση σ' έναν τιτανικό ατομικισμό, οι αρχαίοι, κι' οι ξένοι μεγάλοι δραματουργοί θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη τού θεατρικού ριθμού, σύμφωνα με τις απαιτήσεις ενός κοινού αδιάφθору. Προκαλέσαμε κρίσι το νεοελληνικό θέατρο γιατί δεν άφουκρυστήμε ποτέ τις κρύφτες λαχτάρες τού σημερινού άκροατού, για έξωτερικό θεατρικό ριθμό, και για έξωτερικό περιεχόμενο τών έργων.

Μι ά κ ο ύ φ ι α μ ί μ η σ η ξ έ ν ω ν τ ρ ό π ω ν ή τ α / ώ ς τ ά σ ή μ ε ρ α τ ό θ έ α τ ρ ό μ α ς. Δέν σημαίνει άν έξαιρετοι ήθοποιοί μπόρεσαν να έπιβληθουν προσωρινά με την άτομική τους γραφεία. Τό θέατρο δέν τό έσωσαν.

Μια κούφια μίμηση ξένων τρόπων ήταν ώς τ ά σήμερα τό θέατρο μας γράφει τό 1931 ό Φώτος Πολίτης. Και ή ιστορία συνεχίστηκε ώς τό 1970 προσθέτουμε έμείς.

Ήθοποιοί και σκηνοθέτες που πήραν μέρος σ' αυτή την έρευνα, είπαν πολύ σωστά πράγματα. Κα-

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

☆☆☆

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΚΡΙΣΙΣ

νίνας όμως δέ μίλησε για την «μίμηση των ξένων τρόπων» κανένας δέν μίλησε για τό νεοελληνικό θεατρικό έργο. Ξεχνάμε όλοι, πως θέατρο μιάς χώρας λογίζεται ή δραματική της παραγωγή. Και δέ λογαριάζεται άν παίζουμε ώραία ή όχι, τον Ίονέσκο και... εκπλήσσουμε τό κοινό. Τά βάζουμε με τό κοινό, γιατί πληγαίνει στις φαρσοκωμωδίες, γιατί είναι έργα Έλληνικά. Τό κοινό προτιμάει, και χαιρείται να βλέπει ένα ελληνικό έργο, έστω κι' άν αυτό, είναι και φαρσοκωμωδία. Ίσως τώρα μερικοί θίασοι να δοκίμασαν εκτός από φαρσοκωμωδίες, άλλα ελληνικά έργα, και να άποτύχανε. Τότε άποσδήποτε δέ θα φταίει τό «Έλληνικό» αλλά τό έργο, που θα ήταν ίσως κήρυγμα φιλολογικό ή δουλική μίμηση τού ξένου παράλογου. Είμαι βέβαιος πως άν οι θίασοί μας παίζοννε ελληνικά έργα «θεατρικά», θα τ ά τιμήση τό κοινό όσο και τις... φαρσοκωμωδίες.

Την έκ των «έξω κρίσι» που περνάει τό θέατρο μας την έπισήμανε μόνον ό κ. Άγγελος Τερζάκης. Λέει: «Τό φαινόμενο τού ελληνικού θεάτρον είναι σύμπτωμα προβλήματος γενικότερου, που άναφύεται στην όλη μας ύπόσταση ως έθνους. Όποιοι νομίζουν πως άρκεί μία άγέλη να πορεύεται με έμβατήρια για να λέγεται έθνος είναι πολύ γελασμένοι. Στόν πνευματικό τομέα είναι που δίνει έξετίσεις ένας λαός. Να έκδισομηχανίσετε μπορείτε και τούς Μάου - μίους».

Ετανερχόμεθα στο Φώτο Πολίτη: «Σιχνά άκούομεν έκφραζομένην την κατηγορίαν, ότι ή σημερινή άθλία κατάστασις τού θεάτρον όφείλεται κυρίως, και πρό πάντων εις τό χαμηλόν έπίπεδον άναπτύξεως τού κοινού, ότι είναι άδύνατον να διατηρηθή ένας θίασος, άν άποφασίση να μίην κολακεύση τά άνταισθητικά ένστικτα

τού κόσμου. Ότι ένα θέατρον δέν ήμπορεί να πάει μπροστά, άν δέν βασισθή επί τής έπιθεωρήσεως, ή τής χοντροκομμένης φάρσας. Η άντίληψη όμως αυτή είναι έντελώς έσφαμμένη. Άς μίην έπιροπίσωμεν εις άλλους τας εϋθύνας αί όποιαι θαρρύνουν κυρίως έμάς τούς ίδιους. Εις κανέν μέρος τού κόσμου, εκτός έξαιρετικών περιπτώσεων, δέν ύπήρχε ποτέ κοινόν ευθυσκόμενον εις άναλογίαν με τό καλλιτεχνικόν έπίπεδον τών παιζομένων έργων. Άς μίην αιτιώμεθα λοιπόν τό κοινόν.

Ό Σαίξπηρ είχε να παλαίση με παρόμοια έμπόδια, εις την εποχήν του. Τό «πίτ», τό πηγάδι, ή πλατεία τού θεάτρον του, έπλημμυρούσαν από παραγωγή και άντιόμοια στοιχεία, από κόσμον ό όποιος έβαρύνετο να βλέπει συνεχώς τραγικά σκηνάς, να άποκεί θρήνοις και ποιήσιν. Ήθελε να διασεδάση, συγχρόνως να περάση καλά τό άπόγειμά του, να εϋθυμήση. Έξ άλλου οι εϋγενείς που έγέμυζαν τ ά θεωρεία και την σκηνήν, έξήτουν ήρωισμούς, και μεγαλείον από τούς ήρωας τού έργου. Άλλά πως έξεμεταλλεύθη καλλιτεχνικώς όλ' αυτά ό Σαίξπηρ, και πως έδημιούργησε τό άθάνατο στίλ του, τό όποιον έσφραγίσθη τοιοιτοτρόπως και από τόν έθνικόν χαρακτήρα τού κοινού του!...».

Αυτά τά έγραψε ό Φώτος Πολίτης τό 1915, και όμως, είναι σά να γραφτήκανε σήμερα.

Στην ίδια έρευνα τής εφημερίδας ό κ. Σακράτης Καραντινός σημειώνει μία άλλη σωστή αίτια τής κρίσις τού θεάτρον μας «Η έποχή ή, ή βιομηχανοποίηση, ό τεχνικός φόρτος, ή κατασκευή, ή ελινόηση, ή τοποθέτηση, σέ δεύτερο πλάνο τού έμφυχου ύλικού, και τέλος, άς μη φανή παράξενο, ό σκηνοθέτης, τό φροϋτο αυτό όπως διαπλάστηκε στόν καιρό μας, κι' ακόμα περισσότερο στόν τόπο μας. Δέν ξέρω σιβαση — μ' έτοϋτον ή εκείνον τόν τρόπο — προσφορά στο θέατρο που να μίην εκτιμήθηκε. Μπορεί να μη χάλασε κόσμος, όμως ύποστηρίχτηκε. Τό κοινό πάντα άνταμοίβει — τό έχω πεί, και τό έχω ζήσει πολλές φορές αυτό — κι' άς τού φορτώνομε έμείς όλα τ' άδικα για να ξε-

γελοϋμε τόν έαυτό μας». Άς έρθουμε τώρα στα «έργα ποιότητας». Είναι μία φράση που πολύ έχει βασανίσει τό θέατρο μας, αυτά τ ά τελευταία χρόνια, και που κανένας δέν έχει ξεκαθαρίσει, τί έννοει όταν λέει: «Έργα ποιότητας». Άλλά άς πάρουμε ως δεδομένο, ότι αυτά τ ά έργα που παίχτηκαν ήσαν «έργα ποιότητας» και τό κοινό δέν τ ά τίμησε. Μά φτάνει ένα έργο να λέγεται ότι είναι ποιότητας και να τραβάει τό κοινό; Δέ θα πρέπει άνάλογα με την ποιότητά του να παίζεται από ομάδα έξαισίων ήθοποιών για να μίην προσδοκεί. Άν παιχθεί άσκημα, θαχει μείνει τίποτα από την ποιότητά του; Δέ φτάνει να δοκεί άπ' όλο

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΩΣ

ΟΜΙΛΩΝΤΑΣ σέ δημοσιογράφο καθημερινή εφημερίδας τών Αθηνών, πέρου, σέ μία από τις έπιφυλλίδες του, με συνεντεύξεις διαφόρων στο θέμα «Ποιο δρόμο ακολουθεί ή Έλληνική Λογοτεχνία», ό καθηγητής τού Πανεπιστημίου Αθηνών και ξεχωριστός έπιστήμονας κ. Νικόλ. Τωσ σ δ ά κ η ς, ειπε με ώμη γλώσσα στόν συνομιλητή του: «Κλίκες, συναλλαγές, ναρκισσισμός στη σημερινή Νεοελ. Λογοτεχνία. Όσο για την Ακαδημία... άριστον τεμπελοπρυτανείον διά τούς Ακαδημαϊκούς της Λογοτεχνίας μας. Δέν είχαμε ποτέ μεταξύ τούτων έναν Γκαίτε... και γι' αυτό και δέν μας γνωρίζουν καθόλου έξω. Όσο για τις Ζητούμενες συντάξεις! 5.000 λογοτέχνες υπάρχουν και ζητούν όλοι να συνταξιοδοτηθούν... Πολύ άπότομος είναι ό λόγος τού κ. καθηγητού. Γνωρίζει άραγε, πόσα βιβλία ως σήμερα έχουν μεταφρασθεί και κυκλοφορούν έξω ευρύτατα και με πολύ θόρυβο, εκτός τών πατριών του Καζαντζάκη και Άπροβελάκη, για τούς όποιους και σερμνύνεται; Περισσότερα από όλων τών συναδέλφων του καθηγητών κ.λ.π. Ο ίδιος έχει μεταφρασθεί σέ κάτι ένώ έχει εργασίες, αξιόλογες; Οι Λογοτέχνες μας — και κυρίως οι πεζογράφοι τού τόπου μας έχουν κ α ι έ ρ γ ο και άξιο έργο μάλιστα που δέν πρέπει να τόν τω ρ ε τ α ι, εύκ. α. Δέν ήλιο για την Ποίησή μας! Γι' αυτήν όμολογουμένως δέν είμαστε υπερέφανοι!

τό θίασο, με έξαισία παράσταση ή «...ποιότης τω». Η κυρία Λαμπέτη στην ίδια έρευνα κάνει μία όμολογία... «Όταν έγω άνέβασα την Άγία Ίωάννα τού Μπέρονα Σω, τό άποτέλεσμα ήταν μία παταγώδης άποτυχία. Δικαίως. Διότι ήταν μία παταγώδης κακή παράσταση. Κι' έδω προβάλλει τό έρώτημα. Τό κοινό δέν ήθελε γιατί δέν τού άρεσε ό Μπέρονα Σω ή γιατί δέν τού άρεσε ή παράσταση; Χρειάζεται άραγε ν' άπαντήσει κανείς;». Η κυρία Κατερίνα, νομίζω πως κάνει την πιο σωστή τοποθέτηση του ζητήματος. «...Ίσως λοιπόν έδω να βρίσκεται τό κλειδί που θ' άνοίγει πάντα την

πόρτα στο κοινό, για να μπει άθροά στο θέατρο. Να κάνουμε πάντα σ υ ν ν α ρ π α σ τ ι κ έ ς π α ρ α σ τ ά σ ε ι ς. Παραστάσεις τού όποιοιδήποτε έργου. Τό κοινό θάρθει, έστω κι' άν μερικοί από τούς θεατάς, δέν καταλαβαίνουνε τό βαθύτερο νόημα ένός έργου...». Αυτή είναι και ή δική μου γνώμη. Τό θέατρο μας ύποφέρει από τις «καλές παραστάσεις» που είναι... διαλέξεις παιζόμενες. Λείπουν από τό θέατρο μας οι συναρπαστικές παραστάσεις, που σκορπάνε στην πλατεία, τή μαγεία τού θεατρικού. Και θα λείπουν όσο οι θεατρικές μας δυνάμεις θάχουνε σκορπιστεί σέ τριάντα θίασους.

M. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

3 - 4 συνεχειών, έβγαλαν δέ άχτι τους με τ ά προσωπικά τους, δείχτηκαν μόνοι τους άκατάλληλοι, κι' έτσι κέρδισε τό παιχνίδι ό κ. Βενέζης...

ΜΕΤΑ τ ά Λεξικά, οι Έγκυκλοπαιδείες, μετά τούτες οι χιλίων ειδών Έγκυκλοπαιδικές γνώσεις εις κάθε είδος βιβλία πολιτισμού και Σοφίας και κατάληξις οι Ανθολογίες, κατά προτίμηση δέ, οι ποιητικές. Να πούμε πως έχωμε ως τώρα μετρήσει δέκα; τ' ολιγώτερο! Είναι μόδα τώρα, κάθε περιοδικό που εκδίδεται να τραβά σέ άνθολογία, τ ά ποιητικά δημοσιεύματά του και να τ ά αναγγέλει πομπωδώς. Όμάδες λοιπόν, περιοδικά, ιδιώτες, εκδοτες και άλλοι, ριχτήκαν στις Ανθολογίες και βγάδουν τό άχτι τους. Έναντι δέκα αντίτιπων, αγοράς, περνά στην Άθανασία καθένας: γνωστός ή άγνωστός, που πρωτόγραψε ή πολυτιμώμενος, πλούσιος, πένης, άρχοντας ή στρατιώτης κ.λ.π. Και να ήσαν τουλάχιστο καλά τ ά δημοσιεύματα... Είπαμε, πως ξεφυλλίζοντα τό πάντα ογκώδες αυτό βιβλίο, επιχειρήσις άζημίωτος... — θλέπεις λιγνιστα ονόματα με πολύ άκαταλαθιστικούς στίχους και γνωστά που διερωτάσι τί θέλουν αυτά μέσα στους στρατώνες αυτούς τούς άπροσδόκητους. Θα έπρεπε λίγο «Γνωθί σ' αυτόν» και για τις τρεις κατηγορίες: για τούς εκδοτες των (που δέν φαίνονται έτσι, σοβαροί). Για τούς καλούς ποιητάς που δέχωνται να συμπεριληφθούν για να μη χάσουν τή διαφήμησή τους (χάνουν όμως τή σοβαρότητά τους). Και για τούς άγνωστους, που είτε μετάρχουν, είτε όχι, ή δημοσιεύομενη δουλειά των είναι τέτοια που τούς άφίνει σέ συνέχεια άγνωστους και καταδικάζωνται να μένουν στο περιθώριο ως που να μάθουν να γράφουν άληθινούς στίχους.

Εανδρούπολη, Πύργος, Λάρισσα και άλλου πο υ είναι λιγότερα φανερά και τέλος σε πολλές άλλες πόλεις. Έτσι το Γερμανικό 'Ινστιτούτο «Γκαίτε» είναι εκείνο που κυρίως δρώ σήμερα έντονα κι' ύστερα το Γαλλικό 'Ινστιτούτο. Εκείνο που σταμάτησε σχεδόν τη δραστηριότητά του είναι το 'Ιταλικό — και διερωτώμεθα γιατί, ενώ η 'Ιταλία σήμερα έχει να παρατάξει πολυσύνθετη και πολύπλευρη πνευματική και καλλιτεχνική δραστηριότητα, τόσο 'προοδευτική... 'Αλλά το πρόβλημα δεν είναι τούτο. Αναφέρουμε τη δράση και την έπαινοδομητική και έπικερδη προπαγάνδα των Εξένων στον τόπο μας για να ρωτήσωμε τους άρμοδιους των ελληνικών υπηρεσιών, τί κάνουμε εμείς στις φίλες χώρες των πνευματικών τούτων οργανώσεων για την προπαγάνδα τη δική μας — τη γνωριμία του κάθε είδους προόδων μας στους διαφόρους τομείς. Γιατί, ό,τι γίνεται και μωρα προπαγανδίζει στο έξωτερικό σήμερα — γνωριμία νεοελληνικής λογοτεχνίας, με μεταφράσεις έργων και δημοσιεύματα σε περιοδικά, εκθέσεις και άναγνώριση του καλλιτεχνικού Έργου ζωγράφων ή γλυπτών μας, φωνητική προβολή καλλιτεχνών κ.ά., είναι υπόθεσις ιδιωτικής πρωτοβουλίας και μόνον...

ΑΡΧΙΖΕΙ να μας γίνεται άσυμπαθής ό Παναγιώτατος από τους ανθρώπους του ανέλαβαν την ύποστήριξή του. Πολέμιοι και άρνηται της Έκκλησίας, δημοσιογράφοι που άνήκουν σε κλίκες και πολεμούν... ούτε αυτοί δεν γνωρίζουν τί και γιατί, Ξέρουν όμως γιατί ύποστηρίζουν τις μετριότητες της παρέας τους και τις κλίκες της έφημερίδος επί των στήλων της όποιας όργιάζουν, μη έχοντες, άλήθεια, ούτε ιερών ούτε όσιων, άν λεπτολογήσουν τό πιστεύω τους, Ξεσπάθωσαν και άποτε-

◆ **ΣΥΓΧΑ** γίνεται λόγος στις Ελληνικές περιοχές του Λονδίνου, με μεγάλη άπήχηση και έδω για την «Ε λ λ η ν ι κ ή Έ τ α ρ ε ί α Λ ο ν δ ί ν ο υ» που ιδρύθηκε πριν από τρία χρόνια εκεί από διακεκριμένους Έλληνες φιλοτέχνους και διανοούμενους, που διεκδικούν παγία την παράδοση της ελληνικότητας και στην άγγλική πρωτεύουσα και θέλουν να την επιβάλουν όχι μόνο στους εκεί έγκαιροκατεστημένους Έλληνες (Κυπρίους, έφοπλιστές, ναυτιλομένους, έργάτες και σπουδαστές...) αλλά και στους φιλέλληνας Έγγλους. Σύμφωνα με τό πρόγραμμά της, ή «Ε.Ε.Α.» θα κάμει διαλέξεις —και έχει ως τώρα διοργανώσει πέντε περίπου — εορτές, εκθέσεις ζωγραφικής και λαϊκής τέχνης — θα οργανώσει έκδρομίες φιλελλήνων στην Έλλάδα και θα επιδιώξει ανταλλαγές Έλλήνων και άλλων για διαλέξεις και προπαγάνδα Έναρξη των διαλέξεων της ή Έταιρία (—δός (Fursecroft 16 George Str. London W. I.) Έκαμε πρό καιρού με τον καθηγητή - οικονομολόγο Ν. Δεβλέτογλου και συνέχισε με τους

οι μετ' ύφ' ειαροφ' εζρολοή 'Αρογ πλείστον και μίν άντιπροσωπεύοντες παρά μόνον των έαυτών τους, ιεροστολήν ύπερ των πεποιθήσεων των άρχών και του προγράμματος του Οικουμενικού. Φυσικά, ό Παναγιώτατος δεν μπορεί να έβρει πολλά 'πράγματα — όπως εμείς — για τους 'Ηρακλείς του, για μερικούς τουλάχιστον άπ' αυτούς. 'Αλλά ως ρωτήση, ως 'συμβουλευθεί, εκείνους που γνωρίζουν. Διότι όταν δίνει τό παράσημα και τό βραβεία του τό Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπου και νάναι, άπερισκέπτως, — επί Δικαίων και άδικων... οι τελευταίοι είναι οι πλέον έπιτηδείοι στη μοιρασιά... — γίνεται άδικία που ή Έκκλησία και οι σκοποί της, δεν τό θέλουν. Και 'αυτά δυστυχώς, δεν συμβαίνουν μόνον εις τας πράξεις του Οικουμ. Πατριαρχείου. Συμβαίνει, σε όλων των Πατριαρχών και των Πατριαρχείων τας όποφάσεις. 'Αμοιροι και καλοκάγαθοι άνθρωποι, ήσυχoi και νομοταγείς που δεν έκαμνουν στη Ζωή τους ποτέ... καλό, βρέθηκαν εσφινικά π.χ. με τό παράσημο του 'Αγίου Όρους — στο όποϊον έπήγαν π.χ. για να φωτογραφήσουν, για να παραστούν επιδεικτικά στις εορτές του, λα-

**ΕΙΔΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ**

Κ. Ν. Χατζηπατέρης, 'Αστέρη Κυρδατζή, 'Αγλ. Μητροπόλου κ.ά. Τό προεβρίον άποτελοθν οι Κ. Ν. Χατζηπατέρης, Γιάννης Χατζηπατέρης κ.ά.

◆ Η «ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ Σ τ έ γ η Η ε ι ρ α ι ώ ς» (1970) που ή παρουσία της σήμερα δεν μας λέγει και πολλά πράγματα — διατηρούμε όμως την παλαιάν της αξία που την σώζει... — άνάγγειλε την συγκρότηση του νέου (1970-1971) διοικητικού της συμβουλίου: Βασ. Παπαηλιού, Παν. Τρέκας, Κ. Θεοφάνους, Δημ. Σουρής, 'Αντ. Ευσταθίου, μ' επί κεφαλής τον κ. 'Ιωάν. Χατζημηνωλάκη (πρόεδρος) και Βελ. Μουστακάν, (άντιπρόεδρος).

★ **ΤΟ 'ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ Β υ ζ α ν τ ι ν ω ν κ α ι Ν ε ο ε λ λ η ν ι κ ω ν Μ ε λ ε τ ω ν»** της Βοστώνης, που προεδρεύει, αλλά είναι και ιδρυτής του... — ό καθηγητής της Βυζαντινολογίας κ. Κ ω ν σ τ α ν τ ι ν ο ς Κ α β α ρ - ν ό ς (έυρισκόμενος στην Έλλάδα ώντον τον καιρό, με ύποτροφία για ειδικές μελέτες και ένδιατριβών σήμερα στη Λέσβο), άνέπτυξε τον τελευταίο καιρό, για

βόντες παρά του άγίου Ρόδου ένα φιλικό εισιτήριο, χάριν γνωριμίας των, ή γιατί εξέφρασαν κάποτε την έπιθυμία να έπισκεφθούν ως τουρίσται τον ιερών αυτών τόπον και τό περιβάλλει της Παναγίας. Ξέρωμε θλασφήμους, ύβριστάς, κακότροπους, πολιτευόμενους ή πολιτευθέντας άνεπιτυχώς και κακώς για τον τόπο μας, οι όποιοι έχουν κρεμασμένα στο πέττο τους τό διάσημα ή τό παράσημο της Έκκλησίας, «διά τας προσφερθείσας προς Αυτήν ύπηρεσίας» κλπ. Όπως και άλλοι που έλαβαν παρά των άλλων Πατριαρχών ('Ιεροσολύμων και 'Αλεξανδρείας) διάφορα παράσημα και σταυρούς για πολύ κακές πράξεις προς τό μέλη της Έκκλησίας — συνανθρώπους των — κι' όμως κι' αυτοί φέρουν ύπερφάνως στο πέττο τους, στα έπισκεπτήριά τους και στα δημοσιεύσεις των — όταν ή άρθρογραφία τους είναι... ύψηλο ύπιπέδου — τας άποδοθείσας προς τούτους τιμάς των Πατριαρχών χάριν πληροφοριών, εκείνων που θα έχουν την άτυχίαν να διαβάσουν 'τα ένδοξα κείμενά τους. Νομίζωμεν ότι πρέπει κάποιος να έπέμβει — είναι καιρός — και για την Έκκλησία πρωτίτως και τό γόητρό της, και 'για τους Προκαθημένους της, αλλά και για τους πρώτους της οι όποιοι, έτσι, βλέπουν με φρίκη τό κακό έπίγειο, ανθρώπινο παράδειγμα και σκέπτονται, τί έχει να γίνει, μετά την μετάστασιν των, όπου τό ίδια πρόσωπα θα διαχωρίζουν τό πρόστα από τό έρίφια κλπ. και αυτοί και στον κόσμο τούτον ήσαν, προορίζονται δέ και στον άλλον σφάγια και θύματα της καλωσύνης των, της αγιότητός των, αλλά και της κακοκαγάθου πίστειώς των εις την μίαν άγίαν και καθολικήν Έκκλησίαν!

τη γνωριμία της νεοελληνικής λογοτεχνίας και των εκπροσώπων της, σημαντική δραστηριότητα. Έτσι, τον Άδγουστο (1969) οργάνωσε (στη Βοστώνη) ένα λαμπρό φιλολογικό μνημόσυνο για τον άληθινό τον καιρό και μεγάλο καλλιτέχνη Φώ τ η Κ ό ν τ ο γ λ ο υ στυλίστα της πρώτης μας πεζογραφίας, τον έπόμεινο μήνα άλλο, για τον κορυφαίο της λογοτεχνίας μας, Σ τ ρ ά τ η Μ υ ρ ι β ή λ η και μεταγενέστερα, με συγκέντρωση, με πολλούς όμιλητές, για τό έργο του Η α π α δ ι α μ ά ν τ η. Κυκλοφόρησε δέ τις μέρες τούτες ένα άκόμα βιβλίο του προέδρου της Κ. Καβαρνού — άγγλιστί — με τον τίτλο «Η Νεοελληνική Σκέψη από τό 1750».

◆ **ΟΣΟΙ ΣΥΧΝΑΖΟΥΝ** στις θραυνές φιλολογικές συγκεντρώσεις του «Πρακτορείου Πνευματικής Συνοεργίας» (Βουκουρεστίου 25, τηλ. 615.196) που γίνονται στο Έντευκτήριό του, δυο φορές τη δδομάδα — Τετάρτη και Παρασκευή — και παρακολουθούν την κίνηση του πλήθους των έπισκεπτών του, τόσο των εκθέσεων, όσο και των ώρκίων πνευματικών του εκδη-

ΠΑΝΤΟΤΕ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΣΑΤΥΡΑ

'Ένα άγνωστο σκίτσο του μεγάλου ζωγράφου Ν. Λύτρα με τη λεζάντα: 'Η «Μούσα κουρεύουσα τους μαλλιάρους» από τό Λεύκωμα του 'Αλεξάνδρου Φιλαδελφέως

λώσεων, δεν ήμπορούν παρά ν' άναγνωρίσουν ότι οι ύπηρεσίες που προσφέρει τό Κέντρο τούτο στους Νέους και γενικά στον πνευματικό και καλλιτεχνικό κόσμο, είναι πολύτιμες. Γιατί, πού άλλο, άπ' εκεί ήμπορεί να συναντήσει κανείς άνθρωπους των Γραμμάτων και Καλλιτέχνας και τις τους γνωρίσει; Όλος ό διανοούμενος κόσμος και ή Καλλιτεχνία συμπαραυρίσκειται εκεί από τους πιό κορυφαίους ως τους νεωτέρους και νεωτάτους. 'Υπάρχει Κρατικό 'Ιδρυμα ή «Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών», αλλά εκεί θλέπει κανείς κίνηση και κόσμο στις διαλέξεις και τούτος πάει από ύποχρέωση στον όμιλητή. Άλλες ώρες τό 'ιδρυμα τούτο είναι άδειο και μόνον ή ύπηρεσία του τό κάμνει να βρίσκεται στη ζωή. Έκει — στο «Πρακ. Πνευμ. Συν.» δεκάδες νέοι γνωρίζουν τους ανθρώπους που διαβάζουν και έκτιούν και παίρνουν ένθάρρυνση για τό πρωτόλειο έργο τους. Έκει κρινονται και βαθμολογούνται σιγά σιγά, τα ταλέντα και οι αξίοι της γραφίδος ή του χρωστήρα κλπ. Έκει έκκολάπτανται οι νεοσοί και επιβάλλονται, — παίρνουν τό χρίσμα. Έκει ή έπαρχία γίνεται πρωτεύ-

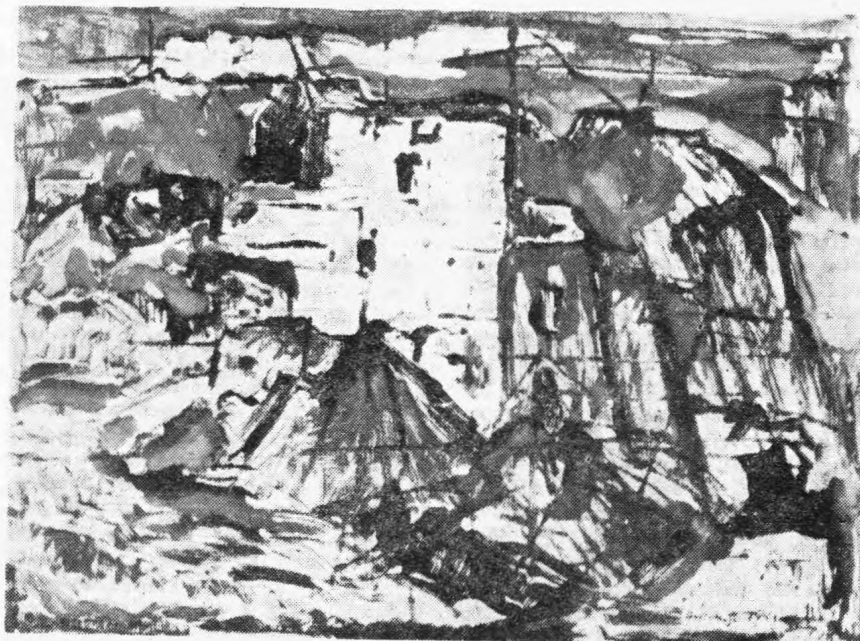
ουσα και ή φωνή της πνευματικής 'Αποδοχής ακούγεται και καταγράφεται στους δίσκους της άναγνώρισης, της προβολής για κρίση.

◆ **ΓΝΩΡΙΣΑΜΕ** τά τελευταία χρόνια, περαστικών από τη Γαλλία, τον μικρασιάτη Έλληνογάλλο συγγραφέα Clement Lepidis που όπως μαρτυρεί και τό ρωμαϊκό έπώνυμό του δεν είναι άλλος από τον Κ λ ε ά ν θ η Τ σ ε λ ε π ί δ η άπόγονο έκλεκτής οίκογενείας του Κισκίν της 'Ανατολής (80 χιλ. ανατολικά της 'Αγκύρας). Ό έκλεκτός συμπατριώτης μας πού τελείωσε γυμνάσιο, σπούδασε έπιστήμες, ζωγραφίζει και έργάστηκε στο Παρίσι και σ' έργοστάσιο κατασκευής ύποδημάτων, άκόμα δέ και στα έργοστάσια των αυτοκινητών Renault κατά τό διάστημα ταξιδιού του στην Κωνσταντινούπολη μέσω Έλλάδος και σ' έπίσκεψη της Πριγκίπου, άναμνησθείς του θρόλου της τού 1860 με τό μπλε τριαντάφυλλο, έγραψε τό α' του βιβλίο «'Ρό Ρόδο του Μπουσιούκ — Καντά», πού είναι, ένας πολύ ανατολίτικης μορφής και κυριολεξίας λαϊκό μυθιστόρημα, πού τόσο άρεσε στο γαλλικό κοινό και τους

κριτές του Διαγωνισμού «Deux Magots» πού του έβωκαν τό βραβείο τους. Τώρα (1969) τύπωσε και κυκλοφόρησε τό δεύτερό του έργο, ένα συμβολικό πεζογράφημα πού προπαγανδίζει για την σταθερότητα της φίλλης Τουρκίας και 'Ελλήνων και τ' όνομάζει «'Η έρώση της Σκοπέλου». Προϊόν των ταξιδιών του στο Αιγαίο, την Έλλάδα και την 'Ανατολή, είναι ένα βιβλίο, όπως και τό προηγούμενο με μουσικοπάθεια, θρόλους ήθη και έθιμα της λαγαμένης Τουρκίας ανάμικτα με τις νησιώτικες συνήθειες. Έτσι, άποκτά ό τόπος μας έναν άκόμα συγγραφέα - πρεσβευτή του στην καρδιά της Εθρώπης, πού προπαγανδίζει πλάι στην ελληνική ύπαρξη και την ύπαρξη της Έλληνο - Τουρκικής φίλλης.

◆ **ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ** από μερικούς μήνες στην Έλλάδα ό αιγύπτιος καθηγητής και ελληνιστής Aly Nour γνωστός όχι μόνο στους παροικιακούς μας της Αιγύπτου ως έκλεκτός φιλέλληνας και διανοούμενος, αλλά και στη Λογοτεχνία της πρωτεύουσας. 'Υπήρξε έπιθεωρητής στα ελληνικά σχολεία της 'Αλεξανδρείας και συντονιστής - διευθυντής των ελληνικών έκπομπών του ραδιοφωνικού σταθμού τού Καίρου, κ.ά. 'Η παρουσία του στας 'Αθήνας όφείλεται στο γεγονός ότι προετοιμάζεται με σχετική διατριβή να έπιτύχει την άπονομή του διπλώματός του από τό Πανεπιστήμιο και να πάρει την καθηγεσία για την έδρα της Νεοελληνικής στο Καίρο. Ό έκλεκτός αιγύπτιος διανοούμενος είναι πολύ συμπάθης στους ελληνικούς φιλολογικούς κύκλους για τό έργο του και την προσφορά του στα ελληνικά Γράμματα τά όποια τόσο πιστά όηρησε. Και προχθές άκόμα στον «Παρνασό» του διοργάνωθη από τον «Σύνδεσμο Αιγυπτιωτών Έλλήνων» ζιάλεξη κατά την όποϊαν όμιλησε με ένδιαφέρον θέμα την «Πνευματική συγγένεια του Αιγυπτιακού και Έλληνικού Έθνους στην 'Αρχαιότητα», με μεγάλη επιτυχία.

◆ **ΔΕΝ ΕΧΕΙ** σπουδαία ελληνική Διάνοηση ή Νότιος 'Αφρική κι' ό ελληνισμός της άν και είναι αξιόλογος έπιθυμητικά με και σε οικονομική ένθεση. Έν τούτοις οι λόγιοι και διανοούμενοι εκεί μετρούονται στα δάχτυλα. Κι' είναι ή Γεωργία Νεοφύτου — Μυτιληναίου έκλεκτή ποιήτρια και λογογράφος, ό Κώστας Παζής έξαιρετικός στοχαστής και μελετητής, ό γνωστός Πειραιώτης λογοτέχνης και μηχανολόγος Μίμης Λέος, μεταφρατευμένος εκεί τά τελευταία χρόνια, κι' 'Ισως 'Ισως, και κανένας άλλος άκόμα. Ειδικά για τους δυο τελευταίους σημειώσαμε πώς ό πρώτος δημοσίευσε με τό πολύ ένδιαφέροντα μελέτη του για τους Νοτιοαφρικανούς πεζογράφους και τη Λογοτεχνία τού τόπου, ό δέ έτερος πού είναι και πρόεδρος των εκεί Έλλήνων Έπιστημόνων — πού τους άποτελοθν έκλεκτοι συμπατριώτες μας έπιστήμονες άναμειμιμένοι ζωηρά στην πνευματική ζωή του τόπου και δημιουργοί προόδων του — δίδει συχνά δια-

ΑΝΤΩΝΗ ΝΙΝΟΥ : ΤΟ ΠΕΙΟ

προγράμματα ισπανικών χορών, που την κάνουν να θεωρείται αθηνεσία. Η κορυφαία ελληνική καλλιτέχνης εκτός από τις σπουδές της στην Ευρώπη, πήγε στην Ιβρία την Ισπανία και πήρε μαθήματα και έχει δώσει θριξομεντικές παραστάσεις στις πιο πολυτιμωμένες και προσδευτικές χώρες της Αφρικής (Ρωδσία, Γαλλία, Αίγυπτος και άλλες). Οι γνώσεις της ανανεώνονται συνεχώς, γιατί όλο και ταξιδεύει για παραστάσεις και ενθέρωση και είναι σχεδόν γνωστή σε όλους τους καλλιτεχνικούς κύκλους που ζήτησαν για την τέχνη του Χορού. Πριν από τρία χρόνια επιστρέφοντας ή κ. Κονιδάρη — Μαύρου από την Ευρώπη ήρθε και στην Αθήνα όπου έμεινε λίγο και γνωρίστηκε και με τη διείκηση της Λυρικής Σχολής. Δεν θα έπρεπε να καλλιεργηθεί το θέμα της προσκλήσεως της και στον τόπο της αφού οι αρμόδιοι κι' οι υπεύθυνοι του Ιδρύματος, συζήτησαν μαζί της κι' έμαθαν την θέση της στην Τέχνη και την Καλλιτεχνία;

★ ΑΚΟΙΜΕ συχνά για τη ξεχωριστή θέση που έχει στον Κόσμο των Έλληνων-αμερικανών θεατροφίλων και φιλοτέχνων ο θεατρός «Αμερικής» κ. Αδάμ Δεμόσ, δημιουργός ενός ωραίου έργου για τη ψυχαγωγία της εκεί δημογένειας μας, ή οποία τέρεται και διασκεδάσει περισσότερο με τα ελληνικά έργα που παρουσιάζουν την πατρίδα και τ' ανθρώπινα ήθη και έθιμά της παρά με τα καλύτερα αμερικανικά. Ή εκείνα της πιο διαλεχτής μόδας του διεθνούς ρεπερτορίου. 15 χρόνια είναι στον Ν. Κόσμο ο εκλεκτός καλλιτέχνης και πρωταγωνιστής, και έχει αναλώσει τη ζωή του για την προβολή ελληνικών και μόνον έργων, στη σκηνή για τη ψυχαγωγία των εγκατεστημένων εκεί Έλλήνων. Συχνά με το θεατό του επικρίνεται τις πιο γνωστές πόλεις της Αμερικής που ο πληθυσμός των είναι ανάμιχτος με Έλληνες και φθάνει, Ιεραποστολικά, μέχρι και το πιο μικρό μέρος που διατηρεί ελληνισμό και ανήθηκε, πανηγυρικά και στην Καναδά ακόμη για να εκτελέσει άκέραια το πρόγραμμά του. Ο Θίασός του συγκεντρώνει πλούσια ανθρώπινο υλικό για τις ανάγκες του και τούτο αρκετά ειδικευμένο κι' ενημερωμένο με το θέατρο και την Καλλιτεχνία. Ακούρατος ο καλλιτέχνης με τη γυναίκα του κ. Μαίρη Γιατρέ και την κόρη του Μυρτώ, έκτελούν πιστά ένα πρόγραμμα που άλλοι θα του έκαναν πολλές αλλαγές για προσαρμογή με την κατάσταση και στο τέλος θα τα παρατούσαν και θα γύριζαν. Αλλά το ζεύγος Δεμόσ δεν είναι τέτοια, — και μπράβο τους.

★ Ο ΦΙΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ Σύλλογος «Ζήνων» (του Πειραιώς, — Ιακ. Φαραγάτση 2-4, έδωμος δροφος) σε μια σειρά πνευματικών εκδηλώσεων που άρχισε από πέρυσι παρουσίασε μερικώς Αθηναίους λογοτέχνες, άξιους πραγματικά για παρουσίαση του έργου τους. Σημειώνουμε

έδω την εκδήλωση για τον Μπαμπή Κλάρα (19 Φεβρουαρίου) που και έργο έχει και στο ακαλοπάτι του ώριμου εύρισκεται, κι' είναι μια φυσιογνωμία σεβαστή και γνωστή για την υποστήριξη των Νέων (και... με πάρα πολλήν δμοφσ άπλοχεριά). Δεν γνωρίζουμε τι είπαν οι έμιληται στη συγκέντρωση τούτη, φυσικά όμως ο καθένας θάλθηκε να πει και περισσότερο, για να φανεί και στον Κλάρα ευχάριστος, αλλά και να εδραιώσει το περισσότερο, την έντύπωση στο άκρατήριο και το φιλοθέαμον κοινόν ότι έχει τα κατάλληλα κριτήρια και τα συνάπτα προσόντα για κρίσεις και παρουσιάσεις.

Και όμως, κάτι τέτοιες συγκεντρώσεις και εκδηλώσεις και για πρόσωπα μάλιστα κορυφαία και αξιόλογα, θα χρειαζόταν περισσότερη προσοχή, για τη σοβαρότητα της ώρας. Όχι έρραυτεχνία, κλπ. Έτσι κι' αν την έρωτή την ώργάνωση όχι φιλολογικό σωματείο αλλά τουριστικό. Αλλά ως μίν έχωμε, από πάνω και διαμαρτυρίες... Καλό για τη Λογοτεχνία μας είναι να γίνονται συχνά τέτοιες εκδηλώσεις, και να μπει και το πολύ κοινό για τους ανθρώπους της Τέχνης και των Γραμμάτων.

— Σε άλλη του προβολή ο «Ζήνων» παρουσίασε (13 Νοεμβρίου 1969) το έργο του Ηλία Σιμόπουλου, ενός από τους καλύτερους νέους της εποχής μας, στην Ποίηση. Λυρικός, με κινούργια τεχνική του στίχου και της έκφρασης, ποιομένος από το πνεύμα του σημερινού καιρού ο αντιπρόεδρος του «Συνδ. Έλλ. Λογοτεχνών» είναι μια επίκαιρη φυσιογνωμία, άξια μελέτης και προβολής στο διεκλιόφιλο κοινό. Και για τον λογοτέχνη τούτον ισχύουν τα παραπάνω, με τη διαφορά ότι για τον Σ. υπάρχει ακό-

μα καιρός γιατί ή προσφορά του είναι ακόμη στην αρχή της— έναντι του φτασμένου και στοχαστικού ώριμου έργου του δοκιμαζόμενου Κλάρα.

Ακόμα ο «Ζήνων» παρουσίασε το έργο του Τάκη Καραρά (22 Ιανουαρίου) γνωστό φυσιολάτη ποιητή δια μέσου του κριτικού και συγγραφέα Ανδρέα Καραντώνη. Όσο ζηλεύουμε τον ποιητή για την τιμή που δέχτηκε να πολιτογραφηθεί «πολίτης εις των ιδεών την πόλη» τόσοσ επίσημα, από έναν από τους ειδικότερους της Κριτικής και της Λογοτεχνίας. Και ρωτάμε: γιατί αφού και ο Μπ. Κλάρας και ο Ηλίας Σιμόπουλος είναι γνωστότατα πρόσωπα των Γραμμάτων μας δεν εβρέθησαν πιο ώριμοι και φτασμένοι συνάδελφοί τους να τους παρουσιάσουν.

Όσο ζηλεύουμε την ευτυχία του Τάκη Καραρά και του Ανδρέα Καραντώνη... ★ ΕΓΝΩΣΘΕ ότι ο κ. Άνδρ. Ίωάννου, χρηματίζοντας μέσα στην γνωστότατη δεκαεξαετία της νομαρχιακής του σταδιοδρομίας ως επί κεφαλής των Νομαρχιών Εύβοιας, Δυθεκανήσου, Κορινθίας, Αργολίδος, Ζακύνθου κλπ. και τις οποίες τόσοσ ελάμπρινε, επλούτισε με πλούσια έργα και εκδόμηση με ιδρύματα και πνευματικά μνημεία περωπής — παρητήθη τελευταίως, αποφασίζοντας να προσφέρει τον έαυτό του εις έργα υψηλότερα και σημαντικότερα των υπηρεσιών ενός Νομάρχου. Δεκά, — γιατί γνωρίζουμε ότι ο εξαίρετος αυτός ανώτατος διοικητικός υπάλληλος είναι γεμάτος από φλόγα δημιουργίας και έπου πάει, κάμνει και περισσότερα, αλλά και μεγαλύτερα έργα εφάμιλλα της Πινυκοθήκης της Ρόδου, της Γουναϊκής Πινυκοθήκης, Ναυπλίου, των Μουσείων της Ζακύνθου (με τις τομηρές και ύ-

φιπτείες, ιδέες) κλπ. Σκεπτόμενοι ότι τέτοια πρόσωπα θέλωμε επί κεφαλής των κορυφαίων μας Ιδρυμάτων και Ίνπηρεσιών μας, των Νομών μας υπό πλήρη αυτοδιοίκηση, κ.λπ. εύχόμενα νέα τοποθέτηση που κι' εκείνον να τον ικανοποιεί και τον τόπο να τον εξυπηρετεί κατά το άριστόν. Έν τώ μεταξύ άναγγέλλθηκε ή εκλογή του ως μέλους της Έλληνικής Έπιτροπής της Λιγυκομίου Καλλιτ. Εκθέσεως της Βενετίας και της διοίκησης Έπιτροπής της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών της Ελλάδος.

♦ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ και πάλιν για πολλοστή φορά στην Ελλάδα, ύστερα από συνεχείς επισκέψεις του έδω με κρατικές ύποτροφίες για καλύτερη γνώση του τόπου και της Λογοτεχνίας του, ο Γιουγκοσλάβος (Σλοβένος στην κυριολεξία έλληνοστής κ. Μαριάν Γιάβιτσαρ, που ή πρωτεύουσα τον γνωρίζει και ως μεταφραστή νεοελληνικών έργων, στη γλώσσα του τόπου του, του Μυριόβλη, Βενέζη, Πρεσελάκη, Σφακιανάκη και άλλων. Οι προσεχείς προσφορές του είναι ακόμα άγνωστες και εύχης έργον θα ήταν επίσης εκλεκτικές τώρα μάάλιστα που ο τόπος του έδωσε και σύζυγον που θα τον δοθήει στις εργασίες του, — κατά το μάλλον και ήττον.

♦ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΟΣ τον καιρόν αυτόν στην Ελλάδα ο γνωστός γλύπτης του Παρισίου Κώστας Βαλασόμης εδέχθη την ευχάριστον ειδηση της τιμητικής άπονομής σ' αυτόν τιμητικού χρυσού μετάλλου με διπλώματος το όποιον θα του έπεδιδετο εκεί στις 25 Απριλίου στο « Palais de la Mutualite» από τη γνωστή πνευματική και καλλιτεχνική εταιρεία «Arts Sciences-Lettres» που υπό τιμητική έπιτροπή κορυφαίων Γαλλικών προσωπικοτήτων και μελών των εκεί Ακαδημιών (Ζυλ Ρομάν, Μωρίς Γκενεθουά, Λεβίς Μιρεπουά, Άντρέ Κορνύ, Άνρ Νάδρ, Μωρίς Έσκάντ, κλπ.), πολλά προσφέρει. (Κι' έμεις έδω την γνωρίζουμε για τις έτήσιες άπονομές της σε θραύετα, για τα όποια, εν έμρει, έχωμεν αντίρρησης...). Η θράβευση αυτή του Βαλασόμη μάς χαροποιεί και άναυακλά και στον τόπο που είναι εκλεκτός πρέσβυς του στο έξωπερικό.

★ ΜΕΛΕΘ για τη δημιουργία Δημοτικού Θεάτρου στην Αθήνα, είναι έτοιμη και το θέατρο είναι για να θεμελιωθεί μέσα στο 1970, θα στοιχίσει 300 περίπου εκατομμύρια, με τα όποια θα γίνουν: αίθουσα θεάματος 2.014 θέατών. Αίθουσα ξενοδοχείων, διαλέξεων, συναυλιών, κατά μέσον θρον για 400 άτομα ή κάθε μία. Σκηές, καμαρίνα, εθρύχωρο φουαγιέ. Διαιμέριμα για Δραματική Σχολή, γκαράζ για 200 περίπου αυτοκίνητα, στο ύψγειο του θεάτρου — και γραφεία διοικήσεως, έστιατόριο, αίθουσα δοκιμών και έργαστήρια σκηνογραφίας κ.ά. (Νά είναι άραγε... όνει-

ρο θερνής νυκτός το πλάνο τούτο που δίθωμε, ή πρωταπριλιάτικο... φέμα;). Το θέατρο θ' άνεγερθεί επί του οικοπέδου όπου τώρα βρίσκεται το Δγμ. Νοσοκομείον «Έλπις» και τα σχέδια που θραβεύτηκαν στον σχετικό διαγωνισμό (θραβείον 350 χιλ. δρχ.) είναι νέων αλλά γνωστών αρχιτεκτόνων.

★ ΑΠΟ ΕΙΔΗΣΕΙΣ του Τύπου είδαμε πάλι νέες αλλαγές και νέες άναβολές στην εκλογή του καλύτερου, από τα ύποβληθέντα έργα, μνημείου, που προκήρυξαν τα μεκεδονικά σωματεία, για να στήσουν στη Θεσσαλονίκη για τον Μέγα τον Άλέξανδρο τον άθάμματο στρατιώτη και στρατηλάτη που ξεκίνησε με τόσο τόλμη και αίσιοδοξία από τη Μακεδονία, μ' ένω μένους τους Έλληνας και κατέκτησε το μισό άπό το γνωστό κόσμο της εποχής του. Άναβολή με άναβολή και άλλες επί αλλαγών αποφάσεων, που δίνουν δικαίωμα σε ψιθύρους. Επί ευκαιρία, είδαμε για λίγο και τον συμπατριώτη γλύπτη του Ν. Κόσμου Σ. κ. Ίκαρη, καθηγητή ως γνωστόν της γλυπτικής του Πανεπιστημιακού Κολλεγιου του Kingsborough όπου θεωρείται σε μια άθηνετία. Και χαρήκαμε που με τη σύνθεσή του, την τόσο τολμηρή και πρωτότυπη, διαιώνε την καταγωγή του και προβαλε την ελληνικότητά του, μέσα στην απλότητα της κλασικής προβολής των άλλων.

♦ ΜΕ ΤΟ πέραμά τους, μάς υπενθυμίστηκαν και πάλι ως προσωπικότερες της ελληνικής Τέχνης του τραγουδιού στο έξωτερικό, ο θαυότονος κ. Άνδρ. Ζαννής με την αμερικανίδα καλλιτέχνηδα και σύζυγό του, Άλέξανδρα, που τον τελευταίο καιρό τόσες επιτυχίες σημειώνουν στους γύρους των άνα τον κόσμο (Άμερική, Άπω Άνατολή κλπ.). Άστέρης του θεάτρου, της Τηλεόρασεως, του Ραδιοφώνου και

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΜΕΡΙΚΑ από τα αξιόλογα γεγονότα των τελευταίων μηνών του 1969, που δεν πρέπει να περάσουν άπαράτηρητα, γιατί παρουσιάζουν μια πρωτοτυπία, μια τολμηρότητα στα συνειθισμένα και κάποιο ένδιαφέρον, είναι και τα παρακάτω: ★ ΑΠΟ πλευράς εκθέσεων θα πρέπει να αναφερθούν βασικά οι άτομικές εκθέσεις: Παναγ. Τέση, Άλέκου Κοντοπουλου, Σπ. Βασιλείου, Γιώργου Παραλή, Γιάννη Γαίτη, Γ. Δέρπαπα, Άντ. Πολυκανδριώτη, Δ. Δανιήλ, άκόμα και μερικές άλλες. Από τις όμοδικές, που να θυμηθεί κανείς τους καλύτερους εκθέτες των. Αυτών οι κριτικές είναι υπόθεση του καθημερινού Τύπου. Άπό τις υπόλοιπες σημειώνω με έπίσημο του Γ. Θ. Γεωργιάδη, της Calina του Π. Γαβριελάτου, της Δώρας Ποτήρη κ.ά. Μικρή Έξαιρεσις

δλων των άλλων μέσων της επέκτασης της λαμπράς φωνής των άποτελούν διαφήμιση του τόπου μας και προβολή του.

♦ ΜΙΑ ΝΕΑ καλλιτέχνης του χρωστήρος, από την Αίγυπτο, προσετέθηκε τις ήμέρες αυτές στην οικογένεια της πρωτεύουσας — ή κ. Ρίτα Ευγενίδη, που μετά από τις πρώτες σπουδές της στην Αθήνα (στη Χ.Ε.Ν. όπου οι εκλεκτοί της καλλιτέχνες Γιάννα Περάκη και Τάσος Χατζής τόσα προσφέρουν με την Τέχνη τους σε όσους ζητούν τα φώτα τους για την ειδίκευσή τους στην Τέχνη της Κεραμικής και της Ζωγραφικής, που τόσο καλά κατέχουν), μετακταυδύθησε στην Ecole d'Art et Technique του Παρισίου. Με μελέτες που προσήλωσαν την προσοχή της στα λογογραφικά θέματα (έλληνικά λαϊκά μοτίβα μέσα από νησιώτικα κεντήματα και διακοσμήσεις), ήρθε έδω κι' άσχολεϊται τώρα, — όπως τ' άπέδειξε μια πρόσφατη της έκθεση — με την μετάγγισή των στο γυαλί και την πορσελάνη, μ' επιτυχία. Και τούτο τ' όφειλε στην πλήρη και καλή γνώση του είδους, όπως το είδε, τώμαθε, το μελέτησε στις παλιές κινέζικες πορσελάνες, στις γαλλικές και στις σύγχρονες.

★ ΕΝΑΣ νέος ζωγράφος, που φαίνεται προσαντοίχος από τον καιρό, που του αξιοποίησαν τις δυνάμεις του, ο Χρήστος Κυριαζής, έκαμε μια δοκιμαστική προβολή του ταλέντου του, έξω από τον ελληνικό χώρο, — στη Γιουγκοσλαβία. Με καλή εξέλιξη στη χαρτακτική, παρουσίασε στη Λουμπλιάνα μια σειρά έργων του, από τα όποια δεν έμειναν αδιάφοροι οι ειδικοί του τόπου. Κι' αυτό και δική του νίκη είναι αλλά και της νέας Τέχνης, που την κατηγορούμε συχνά και της επιτιθέμεθα, όπως την κατήντησαν στα χέρια τους οι επιτιθέται κι' οι μίμοι.

ή όμοδική Ζωγραφικής και Χαρακτικής των Υπαλλήλων της Τραπέζης Ελλάδος, γιατί μετείχαν και γνωστότατοι καλλιτέχνες, που δεν τους θέλωμε συχνά, όπως ο (σημερινός Πρόεδρος του Καλλιτεχνικού Έπιμελητηριου) Γ. Βελισσαρίδης, ο Λάμπρος Ορφανός, Κική Τυπάλδου - Λασκαράτου, Άχ. Βαρθαρέσσος, Σπ. Γιάνναρης. Η έκθεση έπίσης των 11 γνωστών ζωγράφων της Θεσσαλονίκης κ. ά. Κι' επειδή δεν μπορούμε να μείνωμε άσυγκίνητοι και στο έργο κάποιων Νέων, πολύ ταλαντούχων, άναφερόμαστε και στην έκθεση των Ένδεκα (Οκτώβριος — Νοέμβριος) του «Πρακτορείου Πνευματικής Συναργασίας», όπου μεταξύ των πιο γνωστών και εκλεκτών του τόπου, μετείχαν και προσέχτηκαν άπ' τους κριτικούς και τον Τύπο οι Άπ. Κυρίσης και Άντ. Νι-

ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΕΣ 10.—